ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«*Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε*».

Ἔτος 62ον. ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, 1926. Ἀριθ. 8

Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ

«Καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια Αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς.»

(*Ματθ. ιζ'. 1—9. Λουκ. θ'. 28—36.*)

Τὸ ἐν ταῖς ἄνω περικοπαῖς ἐξιστορούμενον γεγονός, ἡ μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου ἡμῶν, εἶναι ἓν τῶν μᾶλλον ἀξιοσημειώτων ἐπεισοδίων τῆς ἐπιγείου Αὐτοῦ παροικίας. Δι᾿ αὐτοῦ ἀνεγείρεται ὀλίγον τι ὁ πέπλος τοῦ μυστηρίου τῆς μελλούσης ζωῆς καὶ ἐπιχέεται φῶς ἐπί τινων σπουδαιοτάτων ἀληθειῶν τῆς ἡμετέρας θρησκείας.

Ὀλίγον πρὸ τῆς μεταμορφώσεώς Αὐτοῦ, ὁ Χριστὸς εἶχεν ἐκθέσει εἰς τοὺς μαθητάς Του πῶς ὤφειλε νὰ ἀπέλθῃ εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ νὰ πάθῃ πολλὰ ὑπὸ τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων καὶ νὰ ἀποθάνῃ, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ νὰ ἀναστηθῇ.

Οἱ λόγοι του ἐκεῖνοι εἶχον καταθορυβήσει τοὺς μαθητάς, οἵτινες βεβαίως δὲν εἶχον ἕως τότε σαφῆ ἰδέαν περὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Διδασκάλου αὐτῶν· ὁ δὲ Πέτρος, ζητήσας νὰ ἀποτρέψῃ τὸν Χριστὸν ἀπὸ τῆς ὀδυνηρᾶς ὁδοῦ, ἣν προδιέγραφε δι᾿ Ἑαυτόν, ἔλαβε τὴν δριμεῖαν ἐπιτίμησιν: «Ὕπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ! σκάνδαλόν μου εἶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.» Καὶ τότε μεθ᾿ ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Κύριος τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην εἰς τὸ ὄρος καὶ μεταμορφοῦται ἐνώπιον αὐτῶν. Διατί; Βεβαίως διὰ νὰ παρηγορήσῃ αὐτοὺς καὶ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν πίστιν αὐτῶν, δεικνύων εἰς αὐτοὺς τὴν θεότητά Του καὶ προεικονίζων τὴν ἐν οὐρανοῖς δόξαν Του. Διότι ἐν τῇ Μεταμορφώσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν βλέπομεν:

Α'. ***Τὴν ἐπιβεβαίωσιν τῆς θεότητος Αὐτοῦ****, ὡς μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. «Καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα, Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός· αὐτοῦ ἀκούετε». Ὁμοία φωνὴ εἶχεν ἀκουσθῇ κατὰ τὴν βάπτισιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, ἀλλ᾿ οἱ μαθηταὶ Αὐτοῦ δὲν ἦσαν τότε ἐκεῖ παρόντες. Καὶ ναὶ μὲν ὀλίγον πρὸ τῆς Μεταμορφώσεως οἱ μαθηταί, καὶ ἰδίως ὁ Πέτρος, εἶχον ὁμολογήσει τὴν πίστιν των εἰς Αὐτὸν ὡς Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἀλλ᾿ ἡ εὐθὺς κατόπιν γενομένη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ ἀναγγελία τῶν μελλόντων παθῶν Αὐτοῦ βεβαίως ἐκλόνισε τὴν πίστιν τῶν μαθητῶν, καὶ ἦτο ἀνάγκη νὰ ἀκούσωσιν ἐκ στόματος αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ τὴν βεβαίωσιν, ὅτι ὁ Διδάσκαλός των ἦτο τῷ ὄντι Υἱὸς Αὐτοῦ καὶ Θεός.*

*Β΄. **Τὴν ὑπόδειξιν τοῦ Χριστοῦ ὡς μόνου Διδασκάλου καὶ Μεσίτου μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων.** «Αὐτοῦ ἀκούετε!» Κατὰ τὴν Μεταμόρφωσιν, οἱ ἔκπληκτοι μαθηταὶ εἶδον τὸν Μωϋσέα καὶ τὸν Ἠλίαν συνομιλοῦντας μετὰ τοῦ Χριστοῦ. Τὸ τοιοῦτον ἐσυμβόλιζε τὴν σχέσιν τῆς Παλαιᾶς Οἰκονομίας πρὸς τὴν Νέαν. Ὁ Χριστὸς ἦτο τὸ πλήρωμα τοῦ Νόμου (ὃν ἐσυμβόλιζεν ὁ Μωϋσῆς) καὶ τῶν Προφητῶν (οὓς ἀντεπροσώπευεν ὁ Ἠλίας)· ἐκεῖνοι μὲν ἦσαν ἡ σκιὰ καὶ ὁ τύπος, Αὐτὸς δὲ ἡ οὐσία, τὸ πνεῦμα τῆς διαθήκης τοῦ Θεοῦ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου· Τὸ θέαμα τῶν δύο τούτων ἐνδόξων μορφῶν τῆς Π. Διαθήκης ἦτο βεβαίως συγκινητικὸν διὰ πάντα Ἰουδαῖον, καὶ τὴν συγκίνησιν ταύτην προδίδει ἡ φράσις τοῦ Πέτρου: «Κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσωμεν ὧδε σκηνὰς τρεῖς, σοὶ μίαν καὶ Μωϋσῇ μίαν καὶ Ἠλίᾳ». Ἀλλ' εὐθὺς ἔρχεται ἡ νεφέλη καὶ καλύπτει τοὺς πάντας καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ ἐκ τῆς νεφέλης, ὡσεὶ ἐπιπλήττουσα τὸν Πέτρον, ὑποδεικνύει εἰς αὐτὸν καὶ τοὺς συμμαθητάς του, ὅτι μόνον εἰς τὸν Χριστὸν δέον νὰ προσέχωσιν—ὅτι διὰ τῆς ἐλεύσεως Αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον ἡ Παλαιὰ Οἰκονομία, μὲ τὸν νόμον καὶ τὰς διατάξεις καὶ τοὺς τύπους της, παρῆλθε καὶ παρεγράφη, αἱ δὲ προφητεῖαι ἐξεπληρώθησαν, καὶ ὅτι τοῦ λοιποῦ ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ μόνος μεσίτης μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἡ μόνη πηγὴ ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἡ μόνη θύρα, δι' ἧς ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ εὕρῃ σωτηρίαν.*

Ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἠλίας ἦσαν ὑπηρέται· ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱός. Ἐκεῖνοι ἦσαν ἀστέρες· Αὐτὸς εἶναι ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης. Ἐκεῖνοι ἦσαν μάρτυρες τῆς ἀληθείας· Αὐτὸς εἶναι αὐτὴ ἡ ἀλήθεια.

«Αὐτοῦ ἀκούετε!» Πόσον σφάλλονται ἐκεῖνοι, οἵτινες παρενθέτουσι τοὺς ἁγίους καὶ ἀγγέλους ὡς μεσίτας μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ Χριστοῦ! «Ἐγώ εἰμι ἡ θύρα», λέγει ὁ Χριστός· «δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται» (Ἰωάν. ι΄. 9) «Εἷς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς» (Α΄. Τιμ. β΄. 5).

*Γ΄. **Ἐν τῇ Μεταμορφώσει βλέπομεν τὴν εἰκόνα τῆς μελλούσης δόξης τοῦ Χριστοῦ.** «Καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος καὶ τὰ ἱμάτια Αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς». Οἱ μαθηταὶ ἕως τότε εἶχον ἰδεῖ μόνον τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ Διδασκάλου των· τὸν εἶχον γνωρίσει ὡς ἄνθρωπον ἀδύνατον καὶ πτωχὸν καὶ προωρισμένον, κατὰ τὴν ἰδίαν Του δήλωσιν, νὰ θανατωθῇ ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀρχόντων τοῦ ἔθνους. Ἐν τῷ ὄρει ὅμως τῆς Μεταμορφώσεως εἶδον δι' ὀλίγας στιγμὰς τὴν ἀντανάκλασιν τῆς θείας δόξης τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἔλαβον ἰδέαν τινα ἀμυδρὰν τῆς μελλούσης δόξης, μεθ' ἧς ἔμελλεν οὗτος νὰ ἔλθῃ πάλιν κατὰ τὴν δευτέραν Αὐτοῦ ἐπιφάνειαν. Ὁ Πέτρος γράφων περὶ τούτου λέγει: «Διότι σᾶς ἐγνωστοποιήσαμεν τὴν δύναμιν καὶ παρουσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐχὶ μύθους σοφιστικοὺς ἀκολουθήσαντες, ἀλλ' αὐτόπται γενόμενοι τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος..., ὄντες μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ» (Β΄. Πέτρ. α΄. 16—18). Καὶ ὁ ἕτερος τῶν αὐτοπτῶν μαρτύρων τῆς Μεταμορφώσεως, ὁ Ἰωάννης, ὅστις ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ πάλιν εἶδε τὸν δεδοξασμένον Κύριόν του ἐν ὀπτασίᾳ, περιγράφει ὡς ἑξῆς τὴν μορφήν του: «Ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες ἦσαν λευκαὶ ὡς... χιὼν καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλὸξ πυρός... καὶ*

ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν... καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ἔλαμπεν ὡς ὁ ἥλιος λάμπει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ» (Ἀποκάλ. α'. 14 - 16). Πόσον μεγαλοπρεπὴς θὰ ἦναι ἡ δόξα Αὐτοῦ, ὅταν ἔλθῃ ἐπὶ τῶν νεφελῶν μετὰ τῶν ἀγγελικῶν στρατιῶν Αὐτοῦ, ἵνα κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκροὺς καὶ νὰ βασιλεύσῃ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων!

*Δ'. **Ἐν τῇ Μεταμορφώσει ἔχομεν τὴν ἐπιβεβαίωσιν τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς καὶ τῆς μελλούσης δόξης τῶν πιστῶν.** Ἡ ἐμφάνισις τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Ἠλία κατὰ τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν εἶναι ἀπόδειξις, ὅτι ἡ ψυχὴ οὔτε ἀποθνήσκει μαζὺ μὲ τὸ σῶμα, οὔτε περιέρχεται εἰς ὕπνον ἢ λήθαργον μετὰ θάνατον, ὡς ζητοῦσι νὰ παραστήσωσι διάφοροι, λέγοντες ἑαυτοὺς σοφούς, σοφωτέρους τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ ἢ διαστρέφοντες τὰς Γραφὰς πρὸς τὴν ἰδίαν ἑαυτῶν ἀπώλειαν. Ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἠλίας «ἐφάνησαν ἐν δόξῃ», καὶ συνωμίλουν μετὰ τοῦ Ἰησοῦ περὶ τοῦ θανάτου Αὐτοῦ, ὃν ἔμελλε νὰ ὑποστῇ ἐν Ἱεροσολύμοις· Ἄρα οὔτε εἰς ὕπνον διετέλουν, οὔτε εἰς «μεσαίαν κατάστασιν», ἀλλ' **ἐν δόξῃ**, συνομιλοῦντες πρὸς τὸν μεταμορφωμένον Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῇ παρουσίᾳ τῆς Θεότητος. Τοῦτο δὲ πρέπει νὰ δώσῃ καὶ εἰς ἡμᾶς τὴν παρήγορον βεβαιότητα ὅτι, ἐὰν ζήσωμεν καὶ ἀποθάνωμεν πιστοὶ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, θέλομεν διὰ τῆς πύλης τοῦ θανάτου εἰσέλθει κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν οὐρανίαν Αὐτοῦ μακαριότητα, ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ κρίσει θέλομεν συνδοξασθῇ μετ' Αὐτοῦ, γινόμενοι ὅμοιοι πρὸς Αὐτόν, διότι θέλομεν ἰδεῖ Αὐτὸν καθὼς εἶναι (Α'. Ἰωάν. γ'. 2).*

Εἴθε πάντες νὰ ἀξιωθῶμεν τῆς μακαρίας ἐκείνης ἀποκαταστάσεως!

(Ἐκ τῶν τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη)

Ο ΚΑΝΩΝ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

(συνέχεια)

Η ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

Ἕτερα βιβλία τῆς Μωσαϊκῆς Περιόδου.

Εἴδομεν ἀνωτέρω ὅτι εἰς τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον, ἤτοι τὴν Πεντάτευχον, εἶχον προστεθῆ καὶ ἄλλα βιβλία, ἱερὰ καὶ ἐπίσημα, τὰ συγγράματα τῶν Κριτῶν καὶ Προφητῶν καὶ Βασιλέων τοῦ Ἰσραήλ, τὰ ὁποῖα ἐν συντομίᾳ ἀνελύσαμεν, ὡς καὶ τὰ βιβλία Ρούθ, Ἐσθήρ, Ἔσδρα καὶ Νεεμία, ἅτινα θέλομεν ἤδη ἐξετάσει.

Ρούθ. Τὸ τερπνὸν τοῦτο εἰδύλλιον εἶναι ἔργον ἀγνώστου συγγραφέως. Ἀπεδόθη ὑπὸ πολλῶν θεολόγων, Χριστιανῶν καὶ Ἑβραίων, εἰς τὸν Σαμουήλ, ἐκ πολλῶν ὅμως τεκμηρίων φαίνεται ὅτι συνεγράφη μετὰ τοὺς Κριτάς. Ὑπάρχει διαφωνία καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐποχὴν τὴν ὁποίαν περιγράφει· ἡ πιθανωτέρα ὑπόθεσις εἶναι ὅτι ἀνάγεται εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Γεδεών, περίπου 1,241 ἔτη πρὸ Χριστοῦ.

Ἐσθήρ. Ὁ συγγραφεὺς τῆς Ἐσθὴρ εἶναι ἄγνωστος εἰς ἡμᾶς, πάντως ὅμως θὰ ἦτο σύγχρονος καὶ αὐτόπτης μάρτυς τῶν συμβάντων τὰ ὁποῖα ἐξιστορεῖ, ὡς δ' ἐκ

τούτου τινὲς ἀποδίδουσι τὸ ἔργον τοῦτο εἰς τὸν Μαροδοχαῖον, θεῖον τῆς Ἐσθήρ, συζύγου τοῦ Ἀσσουήρου βασιλέως τῆς Περσίας, ὅστις εἶναι γνωστὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὡς ὁ Ξέρξης. Ἐγράφη ἑπομένως περίπου 440 ἔτη πρὸ Χριστοῦ. Εἶναι ἐξιστόρησις περιπετειώδους σελίδος τῆς ἱστορίας τῶν ἐν τῇ Περσίᾳ εὑρισκομένων Ἰουδαίων μεταξὺ 465 καὶ 445 π. Χ. καὶ τρανὴ μαρτυρία τῆς θείας εὐνοίας ὑπὲρ ἐκλεκτοῦ λαοῦ, ἂν καὶ οὐδ' ἅπαξ ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, παράλειψις τὴν ὁποίαν ἐξηγοῦσι τινὲς τῶν ἀρχαιοτέρων ἑρμηνευτῶν διὰ τοῦ προορισμοῦ τοῦ βιβλίου ὡς ἀναγνώσματος διὰ τοὺς ἐθνικούς.

Ἔσδρας. Συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου τούτου εἶναι αὐτὸς ὁ Ἔσδρας, καταλληλότερος παντὸς ἄλλου διὰ τὸ ἱστορικὸν τοῦτο ἔργον, ὡς ἐκ τῆς ἰδιότητός του ὡς ἱερέως καὶ γραμματέως. Διαλαμβάνει τὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ 536 μέχρι τοῦ 456 π. Χ. κατὰ δύο εὐδιάκριτα τμήματα. Τὸ πρῶτον τούτων, ἀπὸ τοῦ Κεφαλαίου 1—6, περιγράφει τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῆς Περσίας τῶν Ἰουδαίων ὑπὸ τὸν Ζωροβάβελ, καὶ τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ Ναοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις. Τὸ δεύτερον, περιλαμβάνον τὰ Κεφάλαια 7—10, τὴν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἄφιξιν τοῦ Ἔσδρα καὶ τὰς μεταρρυθμίσεις τὰς ὁποίας ἐπετέλεσεν ὑπὸ τὴν ἰδιότητά του ὡς ἀντιπροσώπου τοῦ Βασιλέως τῆς Περσίας. Ὡς θέλομεν ἴδει ἐκτενέστερον κατωτέρω, ὁ Ἔσδρας ἦτο ἐκεῖνος, ὅστις ἐφρόντισε νὰ περισυλλέξῃ τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον καὶ νὰ τὸν ἀποκαταστήσῃ εἰς τὴν προτέραν του θέσιν ὡς θείου νόμου καὶ ἱεροῦ βιβλίου.

Νεεμίας. Ὁ Νεεμίας πρῶτον ἀπαντᾷ ἐν τῇ Γραφῇ ὡς οἰνοχόος τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας Ἀρταξέρξου, (445 π. Χ.) ἐνῷ διετέλει ἐκεῖ μετὰ τῶν λοιπῶν Ἰουδαίων αἰχμαλώτων. Κατῆλθεν εἰς τὴν Παλαιστίνην 13 ἔτη μετὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ Ἔσδρα εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, διορισθεὶς σατράπης ἢ διοικητὴς τῆς Ἰουδαίας. Ἦτο ἀνὴρ μεγάλης εὐσεβείας, ὡς διακρίνεται ἐκ τοῦ φέροντος τὸ ὄνομα αὐτοῦ συγγράματος. Τὸ βιβλίον τοῦ Νεεμία εἶναι τὸ τελευταῖον τῶν ἱστορικῶν βιβλίων τῆς Π. Διαθήκης· συνεγράφη δὲ ὁλόκληρον ὑπ' αὐτοῦ ἐκτὸς χωρίων τινῶν, ἅτινα προσετέθησαν μετὰ τὸν θάνατόν του, κατὰ τὴν παρακμὴν τοῦ Περσικοῦ Κράτους, καὶ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, 332 π. Χ.

Μὲ τὸν Νεεμίαν κλείει ἡ σειρὰ τῶν ἱστορικῶν βιβλίων τῆς Π. Διαθήκης, ἥτις διαλαμβάνει τὴν συνεχῆ, σχεδὸν ἀδιάσπαστον ἱστορίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ ἰδιαίτατα τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους ἐπὶ 3,672 ἔτη.

Τὰ λοιπὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἶναι ***Ποιητικὰ*** ἢ ***Παραινετικὰ*** καὶ ***Προφητικά.***

Ποιητικὰ βιβλία. Χρονολογικῶς τὰ ποιητικὰ βιβλία ἀνάγονται, τὰ μὲν εἰς ἐποχὴν προγενεστέραν τῆς τοῦ Μωϋσέως, τὰ δὲ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Δαυΐδ καὶ τοῦ Σολομῶντος. Εἶναι ***πέντε*** τὸν ἀριθμόν : ***Ἰώβ, Ψαλμοί, Παροιμίαι, Ἐκκλησιαστής, Ἆσμα ᾀσμάτων.***

Ἰώβ. Εἶναι τὸ ἀρχαιότατον βιβλίον τοῦ κόσμου, ἀναγόμενον εἰς περίπου τὸ 1520ον πρὸ Χριστοῦ ἔτος, 70 ἔτη πρὸ τῆς ἐξόδου τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐξ Αἰγύπτου. Εἶναι ἑπομένως ἀρχαιότερον τοῦ Ὁμήρου κατὰ 750 ἔτη, προγενέστερον δὲ τοῦ Σόλωνος καὶ τοῦ Κομφουκίου κατὰ 1000 ἔτη καὶ πολὺ προγενέστερον τῶν ἀρχαιοτάτων ***Βέδα***, τῶν ἱερῶν βιβλίων τῶν Ἰνδῶν. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου τοῦ

Ἰὼβ εἶναι ἄγνωστος· ἔκπαλαι ἀπέδωκαν αὐτὸ εἰς τὸν Μωϋσέα ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἁπλῆ εἰκασία, δὲν ἀποκλείεται ὅμως ἡ ὑπόθεσις ὅτι ὁ Μωϋσῆς κατέταξεν αὐτὸ μεταξὺ τῶν ἱερῶν βιβλίων τῶν Ἰουδαίων. Κατ' ἄλλους ἐγράφη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰώβ, ὅστις δὲν ἦτο Ἰσραηλίτης ἀλλ' Ἄραψ ἡγεμών, κάτοικος τῆς Χούζ, εἰς τὸ ἀμμῶδες καὶ ἔρημον τμῆμα τῆς Ἀραβίας, ἢ τῆς παρακειμένης Ἰδουμαίας. Πάντως πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο περιγράφει κατάστασιν κοινωνικὴν πολὺ ἀρχαίαν, προγενεστέραν τῆς τοῦ Ἀβραάμ, ὁ δὲ συγγραφεύς, διὰ νὰ περιγράψῃ τὴν τότε πατριαρχικὴν ζωὴν τόσον ζωηράν, χωρὶς νὰ παρενείρῃ νύξεις ἐκ μεταγενεστέρων συνθηκῶν, πρέπει νὰ ἦτο σύγχρονος τῆς ἐποχῆς τὴν ὁποίαν ἐζωγράφησεν. Τοῦτο δὲ δεικνύει ὅτι αὐτὸς ὁ Ἰὼβ πρέπει νὰ ἦτο ὁ συγγραφεύς. Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶναι ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι, παρ' ὅλην τὴν ἐθνικὴν καὶ θρησκευτικήν των ἀποκλειστικότητα, ἐθεώρησαν, ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐθνικῆς των ὑπάρξεως, τὸ ἔργον ἑνὸς ἀλλοφύλου ὡς ἰσότιμον πρὸς τὰ ἰδικά των ἱερὰ συγγράμματα.

Ψαλμοί. Οἱ ψαλμοὶ συνεγράφησαν ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ Προφητάνακτος Δαυΐδ, ἐν μέρει ὑπὸ διαφόρων ἄλλων, κατὰ διαφόρους ἐποχάς. Οἱ πρῶτοι 40 ψαλμοὶ καὶ οἱ ἀπὸ να' ἕως οα' εἶναι τοῦ Δαυΐδ, ὁ δὲ οβ' τοῦ Σολομῶντος. Οἱ ψαλμοὶ ογ' ἕως πθ' συνεγράφησαν ἐπὶ Ἰωσίου ὑπὸ διαφόρων. Ὁ ψαλμός, Ϟ' εἶναι ἔργον τοῦ Μωϋσέως. Οἱ ψαλμοὶ Ϟα'—ρζ' ἐγράφησαν κατὰ τὴν αἰχμαλωσίαν, οἱ δὲ ἀπὸ ρζ' ἕως ρν' μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν, ἴσως δὲ καὶ τινες αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Μακαβαίων.

Οὕτως ἔχομεν ἔχομεν ἐν ὅλῳ 80 ψαλμοὺς τοῦ Δαυΐδ, 47 ψαλμοὺς τῶν ὁποίων οἱ συγγραφεῖς εἶναι γνωστοί, καὶ 30 ἀνωνύμους, ἴσως ἔργον τοῦ Σολομῶντος. Ἐκ τῶν φερόντων τὸ ὄνομα τοῦ συγγράψαντος ὁ 90ος ψαλμὸς εἶναι τοῦ Μωϋσέως, οἱ δὲ λοιποὶ τοῦ Ἀσάφ, τοῦ ἀρχιμουσικοῦ τοῦ Ναοῦ ἐπὶ Δαυΐδ, καὶ τῶν υἱῶν Κορέ, Λευϊτῶν τῆς ὁμωνύμου οἰκογενείας.

Παροιμίαι. Εἶναι συλλογὴ παροιμιῶν θρησκευτικοῦ καὶ ἠθικοῦ χαρακτῆρος, ὁμοφώνως ἀποδιδομένη εἰς τὸν Σολομῶντα, ὅστις ἐβασίλευσε 1016—976 πρὸ Χριστοῦ. Ἡ παροῦσά των κατάταξις ἐδόθη εἰς αὐτὰς ἐπὶ Ἐζεκίου, 250 ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σολομῶντος, ὁπότε καὶ προσετέθησαν αἱ ἀπὸ Κεφάλαια κε' ἕως λα' παροιμίαι, ὡσαύτως τοῦ Σολομῶντος, συλλεγεῖσαι καὶ ἀντιγραφεῖσαι ὑπὸ τῶν γραφέων τοῦ βασιλέως Ἐζεκίου.

Αἱ Παροιμίαι ἔχουσι καὶ αὐταὶ μορφὴν ποιητικὴν ὡς οἱ Ψαλμοί, ἀλλὰ διαφέρουν ἐκείνων κατὰ τὴν οὐσίαν, διότι οἱ μὲν Ψαλμοὶ ἐκφράζουν λατρείαν, αἱ δὲ Παροιμίαι εἶναι ἀποφθέγματα, προδίδοντα ὑψίστην σύνεσιν καὶ γνῶσιν τῆς ζωῆς. Τὰ δύο τελευταῖα Κεφάλαια (λ' καὶ λα'), φέρουν ὄνομα, τὸ πρῶτον τοῦ Ἀγοὺρ υἱοῦ τοῦ Ἰακαί, τὸ δεύτερον τοῦ βασιλέως Λεμουήλ, ἀγνώστων ἡμῖν.

Ἐκκλησιαστής. Καὶ τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι ἀναμφισβήτητον ἔργον τοῦ Σολομῶντος, μέρος τῶν 3000 Παροιμιῶν καὶ 1005 ᾠδῶν, τῶν ἀναφερομένων ἐν Α'. Βασιλ. δ'. 32. Πιστεύεται ὅτι ἐγράφη περὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ὡς προτροπὴ καὶ δίδαγμα ἐκ τῆς ἰδίας του πείρας πρὸς τοὺς ὁμοίους του, περὶ τῆς ματαιότητος τῶν ἐπιγείων ἀπολαύσεων. Ἀπὸ ἀπόψεως φιλολογικῆς εἶναι πολὺ κατώτερον τῶν Παροιμιῶν, ὡς δ' ἐκ τούτου ὑπῆρξαν λόγιοι, οἵτινες δὲν παρεδέχθησαν τὸν Σολο-

μῶντα ὡς συγγραφέα αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸ ἀπέδωκαν, ἄλλοι εἰς τὸν Ἡσαΐαν καὶ ἄλλοι εἴς τινα τῶν μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν ἢ τῶν συγχρόνων τοῦ Μαλαχίου.

Ἆσμα ᾀσμάτων. Καὶ τοῦτο ὁμοφώνως ἀποδίδεται εἰς τὸν Σολομῶντα, συγγραφὲν ὑπ᾽ αὐτοῦ κατὰ τὴν νεότητα αὐτοῦ, ὡς ἐγράφησαν αἱ Παροιμίαι κατὰ τὴν ἀνδρικήν του ἡλικίαν καὶ ὁ Ἐκκλησιαστὴς κατὰ τὸ γῆρας. Εἰς οὐδὲν βιβλίον τῆς ὅλης Γραφῆς ἀπεδόθησαν ἑρμηνεῖαι τόσον πολυποίκιλοι καὶ τόσον ἀντίθετοι· ἀλλ᾽ αἱ ποικίλοι αὗται ἑρμηνεῖαι δύνανται νὰ καταταχθῶσιν ὑπὸ δύο κατηγορίας, τὴν τῆς ἀλληγορικῆς σημασίας καὶ τὴν τῆς κυριολεκτικῆς.

Κατὰ τὸ Ταλμοὺδ παριστᾷ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν Συναγωγὴν τοῦ Ἰσραήλ, ἐνῷ οἱ Χριστιανοὶ θεολόγοι βλέπουν ἐν αὐτῷ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἄλλοι ἄλλως ἑρμηνεύουν τὴν ἀλληγορίαν ταύτην. Μεταξὺ τῶν ἐπὶ λέξει ἐκλαμβανόντων τὸ Ἆσμα τῶν ᾀσμάτων, ὁ ἀρχαιότερος ἑρμηνευτής, Θεόδωρος ὁ ἐκ Μοψυεστίας, φρονεῖ ὅτι δὲν εἶναι ἄλλο ἢ γαμήλιος ᾠδὴ εἰς τιμὴν τῶν γάμων τοῦ Σολομῶντος μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Φαραώ.

Προφητικὰ Βιβλία.

Τὰ Προφητικὰ βιβλία δὲν ἀποτελοῦνται ἐκ προφητειῶν ἀποκλειστικῶς· εἶναι καὶ διακήρυξις τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους διὰ μέσου ὡρισμένης τάξεως λειτουργῶν Αὐτοῦ, οἵτινες ἥνωνον τὸ ὑπούργημα τοῦ κήρυκος, πρὸς τὴν ἰδιότητα τοῦ προλέγοντος τὰ μέλλοντα.

Ἡ ἑβραϊκὴ λέξις «Ναβί,» ἥτις μετεφράσθη «προφήτης», σημαίνει ἐκεῖνον, «οὗτινος οἱ λόγοι ἀναβλύζουν ὡς πίδαξ». Τὸ κύριον ἔργον τῶν προφητῶν ἦτο ἡ νουθέτησις τοῦ λαοῦ, τὸ κηρύττειν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτόν. Ἐξαιρετικῶς δὲ νὰ μεταδίδωσιν ὁράσεις καὶ χρησμοὺς παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὑπὸ ταύτην τὴν ἔννοιαν καλοῦνται «Ροὰχ» ἢ Χοζὲ εἰς τὴν Ἑβραϊκήν, ἤτοι «οἱ βλέποντες».

Αἱ προφητεῖαι ἀποτελοῦν τὰς πολυτιμοτάτας ἀποδείξεις τῆς θεοπνευστίας τῶν Γραφῶν, καθότι ἐξεπληρώθησαν· ἑπομένως δὲν ἐμφιλοχωρεῖ δυνατὴ ἀμφιβολία ὅτι εἶναι πραγματικὴ ἀποκάλυψις παρὰ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

Δεκαὲξ εἶναι τὰ προφητικὰ Βιβλία, ἤτοι· ***Ἡσαΐας, Ἱερεμίας, Ἰεζεκιήλ***, καὶ ***Δανιήλ***, ὧν οἱ ἐμώνυμοι συγγραφεῖς λέγονται οἱ ***μείζονες*** ἢ ***πρωτεύοντες*** προφῆται, καὶ ***Ὡσηέ, Ἰωήλ, Ἀμώς, Ἀβδιού, Μιχαίας, Ἰωνᾶς, Ναούμ, Ἀββακούμ, Σοφονίας, Ἀγγαῖος, Ζαχαρίας*** καὶ ***Μαλαχίας***, μετὰ τῶν ***Θρήνων*** τοῦ Ἱερεμία. Οἱ συγγράψαντες ταῦτα λέγονται οἱ ***ἐλάσσονες*** ἢ ***δευτερεύοντες*** προφῆται.

Φιλολογικῶς, τὰ προφητικὰ βιβλία ἀκολουθοῦν τοὺς κανόνας τῆς Ἑβραϊκῆς ποιήσεως, ἐξαιρέσει χωρίων τινων τοῦ Ἡσαΐου, Ἱερεμίου καὶ Ἰεζεκιήλ, καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ἰωνᾶ καὶ τοῦ Δανιήλ, τὰ ὁποῖα εἶναι εἰς πεζὴν γλῶσσαν.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ μελετῶνται τὰ προφητικὰ βιβλία κατὰ σειρὰν χρονολογικὴν καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἱστορικὰ βιβλία, ἐφ᾽ ὅσον ἀναφέρονται εἰς ταῦτα, διότι τοιουτοτρόπως καθίστανται εὐνόητα. Χρονολογικῶς λοιπὸν ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ βιβλίου τοῦ Ἰωνᾶ.

Ἰωνᾶ. Ὁ προφήτης Ἰωνᾶς ἤκμασεν ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἰηοῦ ἢ ἐπὶ Ἱεροβοὰμ

Β', μεταξὺ 856 καὶ 784 πρὸ Χριστοῦ. Ἱστορικῶς τὸ βιβλίον τοῦτο δὲν ἔχει σημασίαν, ἔχει ὅμως ὑψίστην σημασίαν ὡς διδαχή, δεικνῦον κατὰ τὸν μᾶλλον παραστατικὸν τρόπον πόσον εἶναι ἕτοιμος ὁ Θεὸς νὰ συγχωρῇ τοὺς μετανοοῦντας ἁμαρτωλούς, ὡς συνεχώρησε τοὺς Νινευΐτας, ὅταν μετενόησαν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ. Ἐδόθη συμβολικὴ ἑρμηνεία εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο μετὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ προφήτου Ἰωνᾶ, διότι οἱ Ἰσραηλῖται εἶχον προσκολληθῇ εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν, προσκυνοῦντες τὸν χρυσοῦν μόσχον εἰς Δὰν καὶ Βαιθήλ· ἐθεωρήθη τότε ὑπὸ τῶν πιστῶν ὅτι ἡ πρὸς τοὺς Νινευΐτας ἀποστολὴ τοῦ Ἰωνᾶ εἶχεν ἐφαρμογὴν ἀντιτυπικὴν εἰς τοὺς Ἰσραηλῖτας, καὶ ἀπέβλεπεν εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς ἰδίας αὐτῶν καταστάσεως καὶ τὴν μεταρρύθμισιν τῶν θρησκευτικῶν των παραπτωμάτων.

Τὸ βιβλίον τοῦ Ἰωνᾶ εἶναι τὸ πρῶτον ἐκ τῶν προφητικῶν βιβλίων, ἅτινα κατετάχθησαν εἰς τὸν ἱερὸν κανόνα.

(ἀκολουθεῖ)

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ

ὑπὸ ΡΙΧΑΡΔΟΥ ΤΡΕΝΤΣ (**Richard Trench**)

Κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ.

(συνέχεια)

ΚΘ'.

Ἡ ἴασις τοῦ ἀποκοπέντος ὠτὸς τοῦ Μάλχου,

(*Ματθ. κη'. 51· Μάρκ. ιδ'. 47· Λουκ. κβ'. 49—51' Ἰωάν. ιη'. 10*).

Τὸ ἐπεισόδιον τῆς ἀποκοπῆς τοῦ ὠτὸς τοῦ δούλου τοῦ ἀργιερέως ὑπὸ τοῦ Πέτρου, καθ' ἣν νύκτα παρεδίδετο ὁ Κύριος, ἀναφέρουν καὶ οἱ τέσσαρες Εὐαγγελισταί· τὴν θαυματουργικὴν ὅμως ἴασιν αὐτοῦ μόνος ὁ Λουκᾶς ἀφηγεῖται, ἴσως, ὡς ἰατρός, ἀποδίδων ἐξαιρετικὴν σημασίαν εἰς τὴν οὕτως ἐπιτελεσθεῖσαν θεραπείαν, πάντως ὅμως τονίζων κατὰ τὸ εἰωθός, τὴν πρᾳότητα, τὸ ἀμνησίκακον καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτοῦ Διδασκάλου.

Τὸ ὄνομα τοῦ δούλου ἐκείνου ἀναφέρει μόνος ὁ Ἰωάννης καὶ τοῦτο πιθανώτατα ὡς γνωρίζων τὸν ἄνθρωπον προσωπικῶς, λόγῳ τῆς οἰκειότητος μεθ' ἧς εἰσήρχετο ἐπαγγελματικῶς εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν μέγαρον, κομίζων τοὺς ἐκλεκτοτέρους ἰχθῦς εἰς τοὺς ἀβροδιαίτους ἐνοίκους, Καὶ μόνος ὁ Ἰωάννης ἀναφέρει τὴν συγγένειαν τοῦ παθόντος Μάλχου, πρὸς τὸν ἕτερον ἐκεῖνον δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, ὅσ ις ἐπροκάλεσε βραδύτερον τὸν Πέτρον, θερμαινόμενον παρὰ τὸ πύραυνον τοῦ προαυλίου, ἐνῷ ἔνδον ἀνεκρίνετο ὁ Ἰησοῦς.

Παραθέτομεν ἑπομένως κατ' ἀρχὰς μὲν τὴν κατὰ τὸν Λουκᾶν ἀφήγησιν τοῦ ἐπεισοδίου, καὶ συμπληροῦμεν αὐτὴν παρακατιόντες, ἐκ τῶν ἄλλων Εὐαγγελιστῶν.

Ἡ σκηνή, ὡς γνωστόν, ἦτο ὁ Κῆπος τῆς Γηθσεμανῆς, ὅπου μετέβη ὁ Κύριος μετὰ τὸ πέρας τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου.

Ἐνῷ δὲ Αὐτὸς ἐλάλει ἔτι, ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας, εἷς τῶν δώδεκα, ἤρχετο πρὸ αὐτῶν καὶ ἐπλησίασεν εἰς τὸν Ἰησοῦν, διὰ νὰ φιλήσῃ αὐτόν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν, Ἰούδα, μὲ φίλημα παραδίδεις τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; Ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τί ἔμελλε νὰ γίνῃ, εἶπον πρὸς αὐτόν, Κύριε, νὰ κτυπήσωμεν μὲ τὴν μάχαιραν; . . . Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε· «Ἀφήσατε ἕως τούτου». (Λουκ. κβ΄. 47—50).

Τότε ὁ Σίμων Πέτρος ἔχων μάχαιραν, ἔσυρεν αὐτὴν καὶ ἐκτύπησε τὸν δοῦλον τοῦ Ἀρχιερέως, καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον τὸ δεξιόν. Ἦτο δὲ τὸ ὄνομα τοῦ δούλου Μάλχος. Εἶπε λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν Πέτρον, Βάλε τὴν μάχαιράν σου εἰς τὴν θήκην. Τὸ ποτήριον τὸ ὁποῖον μοὶ ἔδωκεν ὁ Πατήρ, δὲν θέλω πίει αὐτό; (Ἰωάν. ιη΄. 10, 11).

Πάντες ὅσοι πιάσωσι μάχαιραν, διὰ μαχαίρας θέλουσιν ἀπολεσθῆ. Ἢ νομίζεις ὅτι δὲν δύναμαι ἤδη νὰ παρακαλέσω τὸν Πατέρα μου καὶ θέλει στήσει πλησίον μου πλέον ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων; Ἀλλὰ πῶς θέλουσι πληρωθῇ αἱ Γραφαί; ὅτι οὕτω πρέπει νὰ γίνῃ.

«Καὶ πιάσας τὸ ὠτίον αὐτοῦ ἰάτρευσεν αὐτό» (Λουκᾶς αὐτόθι).

Τὴν πρᾶξιν τοῦ Πέτρου διαφοροτρόπως ἔκριναν οἱ κατὰ καιροὺς ἑρμηνευταί. Τινὲς τῶν πατέρων τῆς Δύσεως ἐξαίρουν αὐτὴν ὡς χειρονομίαν ἱερᾶς ἀγανακτήσεως. Ὁ Στέλλα θεωρεῖ τὴν πρᾶξιν τοῦ Πέτρου ὡς καθ' ὅλα ἀνάλογον πρὸς τὴν πρᾶξιν τοῦ Φινεές, διὰ τῆς ὁποίας προσεκτήσατο τὴν ἀρχιερατείαν διὰ τὴν οἰκογένειάν του διὰ παντός. (Ἀριθμ. κε΄. 7) Οἱ νεώτεροι, τοὐναντίον ψέγουν δριμέως τὴν πρᾶξιν τοῦ Πέτρου καὶ μεταξὺ τούτων πρώτιστος ὁ Καλβῖνος. Τὸ καθ' ἡμᾶς, ὀρθωτέρα εἶναι ἡ κρίσις τοῦ Ἱεροῦ Αὐγουστίνου, μέσην τηροῦσα μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἄκρων ὁδόν. (Αὐγουστ. Κατὰ Φαύστου. 1.22. c. 20) Ὅτι δὲ τὸ κτύπημα κατενεχθὲν καθέτως ὑπὸ τῆς στιβαρᾶς χειρὸς τοῦ Πέτρου ὀλίγου δεῖν ἔσχιζε τὸ κρανίον τοῦ Μάλχου, ἀποδεικνύει τὸ ὅτι τὸ δεξιὸν οὖς ἀπεκόπη καθ' ὁλοκληρίαν. Κατὰ πόσον δὲ θὰ περιεπλέκετο ἡ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ σκευωρία, πόσον δὲ θὰ ἠμαυροῦτο τὸ μεγαλεῖον τῆς εἰκόνος τῆς ἀπροσπελάστου αὐτοῦ ἀθωότητος, ἀπέναντι τοῦ συγκεντρωμένου μίσους τῶν ἐχθρῶν του, πᾶς τις δύναται εὐχόλως νὰ ἐννοήσῃ.

Τὸν ἄκαιρον ζῆλον τοῦ μαθητοῦ Αὐτοῦ, ὁ Κύριος ἐπιτιμᾷ καταλλήλως. Ὑπενθυμίζει μὲν τὸν ἀρχέγονον νόμον, τὸν πρὸς τοὺς μετακατακλυσμιαίους ἀνθρώπους δοθέντα «***Ὅστις χύσει αἷμα ἀνθρώπου, ὑπὸ ἀνθρώπου θέλει χυθῆ τὸ αἷμα αὐτοῦ*** (Γένεσις θ΄. 6)· ἀλλὰ δὲν ἕπεται ὅτι ἐννοεῖ ἐν τῷ προκειμένῳ ὅτι οἱ ἐλθόντες ἐναντίον αὐτοῦ μετὰ μαχαιρῶν καὶ φανῶν ***ἤθελον ἀπολεσθῆ διὰ μαχαίρας.***

Ἀλλὰ λέγων, ***ἐπίστρεψον τὴν μάχαιράν σου εἰς τὴν θήκην,*** φαίνεται νὰ ὑπονοῇ: «ἢ νομίζεις ὅτι αὕτη δύναται νὰ μὲ σώσῃ; Μάθε λοιπὸν ὅτι ἐὰν θέλω, δύναμαι νὰ παρακαλέσω τὸν Πατέρα μου, καὶ θέλει πέμψει τὰς ἀγγελικάς Του λεγεῶνας νὰ με ὑπερασπισθῶσι.» Ἐν τούτοις, διάσημοι ἑρμηνευταί, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ Γρότιος, ὑπεστήριξαν ὅτι ὑπενόει τὴν διὰ μαχαίρας

προσεχῆ ἐξολόθρευσιν τῶν διωκτῶν του, ἥτις καὶ ἐπραγματοποιήθη μετ' οὐ πολλὰ ἔτη, κατὰ τὴν ἅλωσιν τῶν Ἱεροσολύμων ὑπὸ τοῦ Τίτου. Ὁ Εὐθύμιος ἐκφράζει τὴν γνώμην ταύτην, διαβλέπων ἐν τῇ ῥήσει τοῦ Κυρίου «προφητείαν τῆς διαφθορᾶς τῶν ἐπελθόντων αὐτῷ Ἰουδαίων.»

Ἡ νύξις ἐκείνη περὶ τῶν ἀγγελικῶν λεγεώνων ὑπενθυμίζει τὴν εἰκόνα τοῦ ***πλήθους στρατιᾶς οὐρανίου,*** τῆς αἰνούσης τὸν Θεὸν κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, (Λουκ. β'. 13). Ἀκόμη δὲ στενώτερος εἶναι ὁ παραλληλισμὸς πρὸς τὴν ἀποκαλυφθεῖσαν εἰς τὸν δοῦλον τοῦ προφήτου Ἐλισσαιὲ οὐράνιον παράταξιν, τὴν προστατεύουσαν τὸν κύριόν του ἀοράτως: «Ἰδού, τὸ ὄρος ἦτο πλῆρες ἵππων καὶ ἁμαξῶν περὶ τὸν Ἐλισσαιέ. (Β'. Βασιλ ς'. 17).

Ἀναμφιβόλως, ὁ Κύριος, ἐνῷ ἀπέκρουε πᾶσαν ἐπέμβασιν ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἀποφασισμένος νὰ πίῃ μέχρι τρυγὸς τὸ ἀναμένον αὐτὸν πικρὸν ποτήριον, δὲν εὑρίσκετο διὰ πρώτην φορὰν ἀντιμέτωπος πρὸς τὸν πειρασμόν, ὅπως κατατροπώσῃ τοὺς ἐχθρούς του διὰ τῆς ἐξασκήσεως τῆς θείας του δυνάμεως: Ἀλλ' ὅπως ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς διακονίας αὐτοῦ ἀπέκρουσε διὰ τῶν Γραφῶν τὰς εἰσηγήσεις τοῦ Πειραστοῦ, «ρίψον σεαυτὸν κάτω, διότι εἶναι γεγραμμένον ὅτι θέλει προστάξει τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ ὅπως σὲ κρατήσωσιν ἐπὶ τῶν χειρῶν των, ἵνα μὴ προσκρούσῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου,» οὕτω καὶ ἐν τῇ ὑστάτῃ δοκιμῇ τῆς πίστεώς του, ἔμεινε σταθερὸς εἰς τὴν ἀπόφασίν του, ***ὅπως πληρωθῇ ἡ γραφή,*** ἡ ἐξωτερίκευσις τῆς ὑψηλῆς βουλῆς τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ.

Τὸ ποτήριον τὸ ὁποῖον μοι ἔδωκεν ὁ Πατήρ, δὲν θέλω πίει αὐτό; Πόσον εἶναι παραστατικὴ ἡ ἔκφρασις αὕτη! Εἰς πολλὰ μέρη τῆς Γραφῆς ἀπαντῶμεν τὴν εἰκόνα τοῦ ***ποτηρίου,*** συμβολίζοντος ἀλλοῦ μὲν τὴν ὀργὴν καὶ ἐκδίκησιν τοῦ Θεοῦ (Ἡσαΐας να'. 17 22· ψαλμ. ια'. 6· ςε' 8· Ἱερεμ. κε'. 15—17. μθ'. 12· Θρῆνοι δ'. 21· Ἀποκάλυψις ιδ'. 10· ις'. 4). ἀλλοῦ δὲ τὴν δοκιμασίαν καὶ τὴν θλῖψιν, τὰ Πάθη τοῦ Σωτῆρος, κτλ· πανταχοῦ ὅμως βλέπομεν τοῦτο τὸ κοινόν, ὅτι τὸ ποτήριον εἶναι δοκιμασία τὴν ὁποίαν οὐ μόνον τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου ἀλλὰ καὶ ἡ σὰρξ καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἀποτροπιάζεται καὶ πρὸ τοῦ ὁποίου δειλιᾷ. Τοιαῦτα ποτήρια ἔπιον οἱ μάρτυρες, προθύμως καὶ ἀφόβως, ἐνισχυόμενοι ὑπὸ τῆς σταθερᾶς πίστεως εἰς τὸν Σωτῆρά των, οὗτινος τὸ πρόσωπον πολὺ ταχέως ἔμελλον νὰ ἴδωσι καὶ παρὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἤκουον τὸ ***εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου.*** Ἀλλὰ τὸ ποτήριον τὸ ὁποῖον ἀνέμενε τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸ ὁποῖον πρὸς στιγμὴν θὰ ἤθελε νὰ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τῶν χειλέων του, ***ἐὰν τοῦτο ἦτο θέλημα τοῦ Πατρός,*** ἦτο ποτήριον ἀσυγκρίτως πικρότερον τοῦ ποτηρίου τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου, διότι ἦτο τὸ ποτήριον τοῦ ***ἀντιτίμου, τῆς ποινῆς τῆς ἁμαρτίας ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.*** Καὶ ὅμως, ***οὐχὶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ Σόν, ἂς γίνῃ εἰς ἐμέ, ὦ Πάτερ,*** εἶπε, καὶ σταθερῶς ἐβάδισε πρὸς τὰς συκοφαντίας, τὰς ἀράς, τοὺς ἐμπαιγμούς, τὰς μαστιγώσεις καὶ τὸν φρικιαστικὸν θάνατον τοῦ σταυροῦ, ***ἵνα πληρωθῇ ἡ γραφή.*** Διότι πῶς ἄλλως θὰ ἐξεπληροῦτο ὁ σκοπὸς διὰ τὸν ὁποῖον ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον;

Συμφώνως όθεν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ ἐντολὴν πραγματοποιῶν «**Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν· ἀγαθοποιεῖτε τοὺς κακῶς ποιοῦντας ὑμᾶς**,» ἐγγίζει τὸ οὖς τοῦ Μάλχου καὶ εὐθὺς ἰάθη, πρὸς ἔκπληξιν τοῦ παρεστῶτος ὄχλου· οἱ δὲ μαθηταί, βλέποντες τὸ μάταιον τῶν προσπαθειῶν των ὅπως σώσωσι τὸν Κύριόν των, **ἔφυγον πάντες**.

(Ἀκολουθεῖ)

ΔΥΣΚΟΛΙΑΙ ΕΝ ΤΗι ΑΓΙΑι ΓΡΑΦΗ

ὑπὸ Ρ. Α. ΤΟΡΡΕΫ (**R. A. Torrey**)

(ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

(συνέχεια)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄

Ἀπρεπῆ ἀναγνώσματα.

Οἱ ζητοῦντες ἐπιχειρήματα κατὰ τῆς Ἁγίας Γραφῆς κατηγοροῦσιν αὐτὴν ὡς περιέχουσαν χωρία ἀκατάλληλα νὰ ἀναγνωσθῶσι δημοσίᾳ, καθότι εἶναι ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἄσεμνα. Ἰδοὺ ἐπιχείρημα ὅλως ἐπιπόλαιον. Διότι δὲν ἕπεται ὅτι μέρη τινὰ εἶναι ἄσεμνα καὶ ἀνήθικα διότι δὲν ἀποτελοῦν ἀνάγνωσμα κατάλληλον νὰ ἀναγνωσθῇ δημοσίᾳ. Καὶ τὰ ἰατρικὰ συγγράμματα δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἀναγνώσματα κατάλληλα διὰ δημοσίους τόπους, ὅταν περιέχουν περιγραφὴν διαφόρων ἀποτροπαίων νοσημάτων, δὲν εἶναι ὅμως καὶ ἀνήθικα ἀναγνώσματα ἕνεκα τούτου· τὸ πᾶν ἔγκειται εἰς τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον παρουσιάζονται τὰ ζητήματα. Σκοπὸς τῶν ἰατρικῶν συγγραμμάτων εἶναι νὰ διαφωτίζωσι τοὺς ἀνθρώπους περὶ τῆς φύσεως τῶν νοσημάτων καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς θεραπείας ἢ καὶ τῆς προλήψεως αὐτῶν. Καὶ ἡ Ἁγία Γραφὴ εἶναι ἓν ἐγχειρίδιον ἠθικῆς ἀνατομίας καὶ πνευματικῆς θεραπευτικῆς, τὸ ὁποῖον ἐκθέτει τὰ σεσηπότα σημεῖα τῆς νοσούσης ψυχῆς, περιγράφει τὰ ἀποτρόπαια συμπτώματα τῆς ἁμαρτίας καὶ ὑποδεικνύει τὴν θεραπείαν ταύτης, ἀπειλεῖ δὲ μὲ τὸν ἔσχατον κίνδυνον τοὺς ἀμελοῦντας τὴν προτροπὴν αὐτῆς. Σκοπὸς τῆς Γραφῆς εἶναι νὰ διεγείρῃ ἐν τῇ ψυχῇ τὴν ἀποστροφὴν πρὸς τὸ κακόν, τὴν βδελυγμίαν πρὸς τὴν ἁμαρτίαν. Εἶναι διὰ τοῦτο ἀνήθικος;

Ὅτι ἡ Ἁγία Γραφὴ δὲν εἶναι τοιαύτη ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ποιοῦ τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες τὴν ἀναγινώσκουν καὶ ἐκ τῶν μερῶν ὅπου εὑρίσκει τις αὐτήν. Βεβαίως ὄχι εἰς τὰ καταγώγεια τῆς ἀσελγίας. Οἱ ἄσεμνοι ἀμφοτέρων τῶν φύλων δὲν εἶναι ἀναγνῶσται τῆς Γραφῆς, ἀλλὰ τοὐναντίον μισοῦν ταύτην, διότι καταγγέλει τὰς ἀσχημίας τῆς ζωῆς των, διότι τοὺς δακτυλοδεικτεῖ ἀφόβως, ὡς ἐνόχους, καὶ κράζει εἰς πάντας νὰ τοὺς ἀποφεύγωσι.

Ἡ ἄγνοια τοῦ κινδύνου εἶναι ὁ μέγιστος τῶν κινδύνων. Ὁ ἀγνοῶν τὰς

παγίδας καὶ τὰς ἐνέδρας τῆς ζωῆς εὐκόλως πίπτει θύμα ἐκείνων, οἵτινες περιέρχονται ζητοῦντες τίνα νὰ καταστρέψωσιν. Ἡ δὲ προειδοποίησις περὶ τοῦ κινδύνου τούτου εἶναι ἔργον τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἥτις εἶναι ὁδηγὸς ἀσφαλὴς διὰ τὰ βήματα παντὸς ἀνθρώπου. Οἱ ἀναγινώσκοντες ἐν πνεύματι ταπεινότητος καὶ εἰλικρινείας πᾶν ὅ,τι ἡ Ἁγία Γραφὴ περιέχει πρὸς νουθεσίαν καὶ ὁδηγίαν, εἶναι βέβαιοι ὅτι θὰ παρακάμψωσιν ἀσφαλῶς τὰς παγῖδας ἐκείνας, διότι θὰ βλέπωσιν αὐτὰς ἐν ὅλῃ τῇ βδελυγμίᾳ αὐτῶν.

Ἡ Πτῶσις τοῦ Δαυίδ.

Μεταξὺ ἄλλων παραδειγμάτων πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν εἶναι καὶ τὸ ἐπεισόδιον τοῦ τρομεροῦ ἁμαρτήματος τοῦ Δαυὶδ ἐν Β΄. Σαμουήλ, Κεφαλαίῳ ιά. Τὸ ἁμάρτημά του ἦτο διπλοῦν· ὁ Δαυὶδ ἐγενέτο μοιχὸς ἅμα καὶ φονεύς, — δολοφονος πιστοῦ δούλου, ὅπως κορέσῃ ἀθέμιτον πάθος. Ἐν τούτοις ἡ Γραφὴ τὸν ἀποκαλεῖ «δοῦλον τοῦ Θεοῦ» καὶ «ἄνθρωπον κατὰ τὴν καρδίαν τοῦ Θεοῦ». Πῶς συμβιβάζονται τὰ δύο ἀσυμβίβαστα ταῦτα; Τὶ ἐννοεῖ ἡ γλῶσσα αὕτη ἡ τοσὸν ἐπαινετικὴ περὶ ἀνθρώπου ὑποστάντος τοιοῦτον ἠθικὸν ἐξευτελισμόν;

Τὸ ὅτι ἦτο ἄνθρωπος «κατὰ τὴν καρδιὰν τοῦ Θεοῦ», σημαίνει ὅτι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Σαῦλον, ὅστις εἶχε πάντοτε τὴν ἀξίωσιν νὰ διαθέτῃ ὁ ἴδιος τὴν ζωήν του, ὁ Δαυὶδ ἐζήτει εἰς πᾶν βῆμα, εἰς πᾶσάν του ἀπόφασιν, νὰ γνωρίσῃ τί ἦτο τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὅπως τὸ ἐκτελέσῃ ἐπακριβῶς. Ἐφ᾽ ὅσον δὲ ἔπραττεν οὕτως, ἦτο πράγματι ἄνθρωπος «κατὰ τὴν καρδίαν τοῦ Θ οῦ».

Ἀλλ᾽ ἦτο καὶ ἄνθρωπος μὲ ὅλας τὰς ἀδυναμίας τῆς σαρκός, καὶ ὡς τοιοῦτος ἐνέδωκεν εἰς τὰς εἰσηγήσεις τοῦ πειρασμοῦ, καὶ ὑπέπεσεν εἰς στυγερὸν καὶ ἄτιμον ἔγκλημα. Ἡ Ἁγία Γραφὴ ἐκθέτει τὴν πτῶσιν τοῦ Δαυὶδ ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ ἀποτροπαιότητι. Δὲν προβάλλει ἐλαφρυντικὰ στοιχεῖα τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ, ἀλλ᾽ οὔτε τὸν ἀπαλλάσει τῆς δικαίας τιμωρίας τῆς πράξεώς του. Μᾶς ζωγραφίζει τὸν Δαυίδ, ὄχι ὅπως οἱ κοσμικοὶ βιογράφοι παριστάνουσι τοὺς ἥρωάς των, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκθέτων αὐτὸν εἰς τὴν κοινὴν ἀποδοκιμασίαν, παραδειγματίζων αὐστηρῶς εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς τὸν ποτὲ ἐκλεκτὸν δοῦλον του Θεοῦ, πρὸς ἀποφυγὴν παρομοίων πτώσεων.

Ὁ προφήτης Νάθαν ἐλέγχει τὸν Δαυὶδ ἄνευ περιφράσεων, ὡς τὸν ἔσχατον τῶν παραβατῶν, καὶ ἀφοῦ ἔτι τὸν φέρῃ εἰς συναίσθησιν τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ καὶ εἰς συντριβὴν μετανοίας εἰλικρινοῦς, δὲν τὸν ἀπαλλάσσει τῆς ποινῆς τῆς πράξεώς του, ἀλλὰ τοῦ ἐξαγγέλλει ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ ἀμείλικτον τὴν τιμωριάν, ἥτις τὸν περιμένει.

Τὸ ἁμάρτημα του Δαυὶδ μᾶς παρέχει σπουδαίοτατα μαθήματα.

Ἐν πρώτοις διδάσκει ὅτι καὶ ἄνθρωπος «κατὰ τὴν καρδίαν τοῦ Θεοῦ» δύναται νὰ ὑποπέσῃ εἰς χονδροειδῆ ἁμαρτήματα, ἐὰν παύσῃ νὰ ἀτενίζῃ πρὸς τὸν Θεὸν πρὸς ὁδηγίαν του καθ᾽ ὅλον του τὸν βίον. Ὁ Δαυὶδ ἦτο εἷς ἐκ τῶν εὐγενεστάτων χαρακτήρων τῆς ἐποχῆς του. Ἦτο γενναῖος, ἱπποτικός, μεγάθυμος· εἶχε τὸν πόθον καὶ τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ ἀκολουθῇ τὸν Θεὸν εἰς πᾶν βῆμα τῆς ζωῆς

του, ἀλλ' ἐστάθη καθ' ὁδὸν νὰ περιεργασθῇ ἕνα πειρασμόν, καὶ κατέπεσεν εἰς βάθη ἀτιμίας.

Διδασκόμεθα προσέτει ὅτι ὁ Θεὸς δὲν βλέπει οὐδεμίαν ἁμαρτίαν ἐπιεικῶς, χάριν προσφιλοῦς εἰς Αὐτὸν ἀτόμου. Τοῦτο ἀποδεικνύει ἡ ἀμείλικτος τιμωρία ἥτις ἐπηκολούθησεν ἀμέσως,—ὁ θάνατος τοῦ τέκνου τοῦ Δαυὶδ καὶ τῆς Βηθσαβεὲ καὶ ἡ ἀπωτέρω συνέχισις τῆς τιμωρίας ταύτης εἰς τὴν σειρὰν τῶν δυστυχημάτων, ἅτινα τὸν ἔπληξαν ἐν τῷ προσώπῳ τῶν προσφιλεστάτων του οἰκείων.

Ἀλλὰ τὸ πολυτιμότατον ὅλων τῶν μαθημάτων, τὰ ὁποῖα προκύπτουν ἐκ τῆς μελέτης τοῦ ἁμαρτήματος τοῦ Δαυίδ, εἶναι ἡ βεβαιότης ὅτι ὑπάρχει παρὰ τῷ Θεῷ πλήρης συγχώρησις διὰ τὸ παρελθόν, ὅσον καὶ ἂν εἶναι σκοτεινὸν καὶ ἀποτρόπαιον, ὅταν ὁ ἁμαρτωλὸς ἐν συντριβῇ καὶ μετανοίᾳ, ἀναγνωρίσῃ τὴν ἐνοχήν του καὶ δώσῃ δείγματα ὅτι ἡ μετάνοια αὕτη εἶναι εἰλικρινὴς καὶ διαρκής. Τοιαύτην μετάνοιαν ἔδειξεν ὁ Δαυίδ. — «Ἥμαρτον κατὰ τοῦ Κυρίου,»—ἀνέκραξεν ἐν κατανύξει· ὁ δὲ Θεός, διὰ στόματος τοῦ Προφήτου Νάθαν ἀπαντᾷ. «Καὶ ὁ Κύριος παρέβλεψε τὸ ἁμάρτημά σου (Β' Σαμ. ιβ' 13). Τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν συγχώρησίν του περιγράφει ὁ Δαυὶδ ἐν τῷ ψαλμῷ λβ' «Μακάριος ὁ ἄνθρωπος τοῦ ὁποίου συνεχωρήθη ἡ παράβασις, τοῦ ὁποίου ἐσκεπάσθη ἡ ἁμαρτία»...

Δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος ἀποστρεφόμενος τὸ παρελθόν του τὸ ἁμαρτωλὸν καὶ προσπίπτων ἐν μετανοίᾳ εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου, ὅστις νὰ μὴ δύναται νὰ εὕρῃ ἄφεσιν καὶ ἔλεος καὶ εἰρήνην ψυχῆς. Ἂς μὴ ἀπελπισθῇ λοιπὸν οὐδείς.

Π.Γ.Λ.

ΑΙ ΑΞΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΚΥΡΟΥΜΕΝΑΙ ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Διάλεξις γενομένη ἐν τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ «Παρνασσὸς» τῇ 31 Ἰανουαρίου 1892 ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη.

(Συνέχεια)

Ὑπάρχει ὅμως ἕτερος τρόπος, καθ' ὃν αἱ μέθοδοι τῆς ἐπιστήμης δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσιν εἰς τὴν μελέτην τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὑπάρχουσιν ἐπιστῆμαί τινες **συγκριτικαὶ** λεγόμεναι, ὡς λ. χ. ἡ συγκριτικὴ φυσιολογία. ἡ συγκριτικὴ φιλολογία κτλ, αἵτινες σκοποῦσι ν' ἀνιχνεύσωσιν ἢ ἀνεύρωσι καὶ περιγράψωσι τοὺς θεμελιώδεις νόμους καὶ σχέσεις τοὺς πληροῦντας καὶ διέποντας τὰ ἀντικείμενα. Οὕτω, δύο λέξεις διαφόρων γλωσσῶν δύνανται νὰ εὑρεθῶσιν ὅτι παράγονται ἀρχικῶς ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης, τῆς εὑρισκομένης ἐν λέξει τινὶ τρίτης γλώσσης, ἡ δὲ συγγένεια αὕτη ἀνευρίσκεται διὰ τῆς ὁμοιότητος. Ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου ὀστοῦ ζώου τινὸς ὁ φυσιολόγος δύναται νὰ ὁρίσῃ τὸ ζῶον, εἰς ὃ ἀνῆκε, διὰ μέσου τῆς σχέσεως ἢ συγγενείας, τῆς διαπλάσεως καὶ τοῦ μεγέθους, τὰ ὁποῖα ὅλα τὰ ὀστᾶ τοῦ ζωϊκοῦ ὀργανισμοῦ φέρουσι πρὸς ἄλληλα, συνάμα δὲ νὰ ὁρίσῃ καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ γένος αὐτοῦ. Ἐπίσης ὑπάρχει ἐπιστήμη τῶν ὁμολόγων ἢ σχετικῶν (correlation) δι' ἧς, ἑνὸς τούτων δεδομένου, τὸ ἕτερον δύναται νὰ βεβαιωθῇ, ὅταν εὑρεθῇ. Ἐπὶ παρα-

δείγματι, ἐάν τις περιπατῶν παρὰ τὴν παραλίαν εὕρῃ πτερύγιόν τι, βεβαίως θέλει συμπεράνει, καὶ πρέπει νὰ συμπεράνῃ, ὅτι ἀνήκει εἰς ὂν συγγενεῦον, ἢ ἔχον σχέσιν πρὸς τὸ ὕδωρ καὶ ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ ὕδατος πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Ἐὰν ἕτερος ὁδοιπορῶν ἐπὶ τῶν ὀρέων εὕρῃ ἐκεῖ μίαν πτέρυγα, βεβαίως θέλει συμπεράνει ὅτι ἀνήκει εἰς ὃν σχετιζόμενον πρὸς τὸν ἀέρα καὶ ἐξαρτώμενον ἐξ αὐτοῦ διά τε τὴν κίνησιν καὶ τὴν ζωὴν αὐτοῦ.

Προσέτι εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθῇ τις ὀφθαλμοὺς ὑπάρχοντας ἀνεξαρτήτως τοῦ φωτός. Ἀλλ' ἐὰν ὄν τι ἐξ ἄλλης τινὸς σφαίρας, μὴ ἔχον γνῶσιν τοῦ φωτός, ἤθελεν εὕρει τοιοῦτον ὄργανον ἔν τινι ζῴῳ, ζῶντι ἐν τῷ φωτί, ὁ τοιοῦτος ἀναμφιβόλως θέλει συμπεράνει, ὅτι ὁ ὀφθαλμὸς καὶ τὸ φῶς συγγενεύουσιν, ἢ ἐποιήθησαν τὸ ἓν διὰ τὸ ἕτερον, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν πρὸς ἄλληλα σχέσιν αὐτῶν.

Τώρα, πᾶν ὄργανον ζωϊκοῦ τινος ὀργανισμοῦ, ὅπερ δὲν ἔχει ἢ δὲν εὑρίσκει τὴν πλήρωσιν ἢ ἱκανοποίησιν τῆς φυσικῆς αὐτοῦ σχέσεως ***ἐν τῷ ὀργανισμῷ ἐκείνῳ*** πρέπει ***ἐξ ἀνάγκης*** νὰ **ἔχῃ** σχέσιν ἢ συγγένειαν πρὸς κἄτι τι ἄλλο, ἐκτὸς τοῦ ὀργανισμοῦ ἐκείνου. Πᾶσα κλίσις καὶ πᾶν πάθος τοῦ ἀνθρωπίνου νοὸς καὶ τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ἔχει φυσικὰ σχέσιν ἢ ἀναφορὰν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν κλίσιν καὶ ἱκανοποιεῖ τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην. Ὅταν δὲ αἱ κλίσεις καὶ ἐπιθυμίαι αὗται ἐντελῶς ἱκανοποιῶνται ὑπό τινος ἀντικειμένου, τότε λέγομεν ὅτι τὸ ἀντικείμενον, ὅπερ ἱκανοποιεῖ αὐτάς, εἶναι ἐπίσης πραγματικὸν ὡς καὶ ἡ χρεία ἢ ἡ ἀνάγκη, τὴν ὁποίαν ἱκανοποιεῖ ἢ πληροῖ.

Βρέφος τι γεννᾶται ἐν τῷ κόσμῳ μετὰ ὀφθαλμῶν. Καταφανῶς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον κατέχει τὴν θέσιν τοῦ ὁμολόγου ἢ ἀντιστοίχου εἶναι τὸ φῶς.

Ἐπιπλέον τὸ βρέφος γεννᾶται μετὰ ὤτων· βεβαιότατα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον φέρει τὰς κραδάνσεις τοῦ ἀέρος εἰς τὸ ὄργανον τῆς ἀκοῆς εἶναι τὸ σχετικόν, τὸ ἀντίστοιχον τῶν ὤτων.

Βρέφος τι γεννᾶται μετὰ φυσικοῦ ὀργανισμοῦ, ὅστις πεινᾷ· καταφανῶς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἱκανοποιεῖ τὴν πεῖναν καὶ συντηρεῖ τὴν ζωὴν τοῦ παιδίου εἶναι τὸ σχετικὸν τῆς φυσικῆς ταύτης ἀνάγκης.

Ἄνθρωπός τις ἔχει σφοδρὸν πόθον διὰ φιλίαν· αἱ σχέσεις ἐκεῖναι, αἵτινες πληροῦσι τὸν πόθον, τὴν ἀνάγκην ταύτην, εἶναι καταφανῶς τὸ σχετικὸν ἢ ἀντίστοιχον αὐτῆς.

Ἡ ἐπιστήμη πιθανὸν νὰ μὴ ἦναι ἱκανὴ ν' ἀνακαλύψῃ ἐν πάσῃ περιστάσει ποῖον εἶναι τὸ κύριον, τὸ καθ' αὑτὸ σχετικὸν ἢ ἀντίστοιχον φαινομένης ἢ ὑπαρχούσης τινὸς χρείας, ἀλλ' ὅταν ἀνακαλυφθῇ τι, ὅπερ ἱκανοποιεῖ τὴν χρείαν ταύτην, τότε ἡ ἐπιστήμη εἶναι ἱκανὴ ν' ἀποφασίσῃ, καὶ *πρέπει* ν' ἀποφασίσῃ, ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἱκανοποιεῖ τὴν ἀνάγκην, εἶναι τὸ σχετικὸν αὐτῆς καὶ ὅτι εἶναι πραγματικὸν καὶ ἀληθές.

Ἐν τῇ σφαίρᾳ ταύτῃ τοῦ σχετικοῦ λοιπόν, αἱ ἐπιστημονικαὶ μέθοδοι τῆς ἐρεύνης δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσι εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ὑπάρχει ἀλήθεια ὑποστηριζομένη ὑπὸ πασῶν τῶν ἀναλογιῶν τῆς ζωῆς τῆς κάτωθι τῆς θρησκευτικῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι φυσική τις πεῖνα, ἢ ἀνάγκη,

ἡ ἀτέλεια ἐν οἱῳδήποτε ὄντι, εἶναι καθ' ἑαυτὴν prima facie ἀπόδειξις, ὅτι ὑπάρχει τροφή, ἡ προμήθεια, ἡ πηγὴ τελειοποιήσεως, **ἐκτὸς** τοῦ ὄντος ἐκείνου.

Κατὰ τὴν ἀρχὴν ταύτην, τὸ ζήτημα, ὅπερ φυσικὰ ἐγείρεται, εἶναι τὸ ἑξῆς: Ἀποδεικνύεται τῷ ὄντι ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι τὸ σχετικόν, τὸ ἀντίστοιχον τῆς θρησκευτικῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅτι ἱκανοποιεῖ καὶ πληροῖ πράγματι τὰς πνευματικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας; Μάλιστα, ἀποκρίνομαι· καὶ ἰδοὺ πως.

Ὁ ἄνθρωπος οὐσιωδῶς εἶναι ὂν θρησκευτικόν, προσκυνῶν ἐκεῖνο τοῦ ὁποίου ἡ ἀπειρότης, ἢ ἡ δύναμις, ἢ ἡ σοφία, ἢ ἡ ἀγάπη διεγείρει ἐν αὐτῷ σεβασμόν, ἢ φόβον, ἢ πίστιν. Ἐὰν ἐξετάσωμεν τί ὁ ἄνθρωπος προσκυνεῖ καὶ λατρεύει, θέλομεν εὕρει ἐκ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ, ὅτι προσκυνεῖ καὶ λατρεύει εἴδωλα καὶ ξόανα, κατειργασμένα διὰ τῶν ἰδίων ἑαυτοῦ χειρῶν, ἢ φυσικοὺ; λίθους, ξύλα, πηγὰς ὑδάτων καὶ ποταμούς, τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας, τὰ πνεύματα τῶν τεθνεώτων καὶ ἐν γένει αὐτὴν τὴν φύσιν καὶ τὸν Θεόν. Ἡ ἀπάντησις ὅμως αὕτη εἶναι ἱστορικὴ καὶ ἐπιπόλαιος, οὐχὶ φιλοσοφικὴ καὶ βαθεῖα. Ἐὰν δ' ἐκ νέου ἐρωτήσωμεν, τί προσκυνεῖ ὁ ἄνθρωπος; ἤγουν τί ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς σκέψεις τοῦ νοὸς καὶ τὰ αἰσθήματα τῆς καρδίας του, εὑρίσκομεν ὅτι δὲν εἶναι ἡ μορφὴ τοῦ προσκυνουμένου ἀντικειμένου, τὸ ὁποῖον λατρεύει, ἀλλ' ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου ἡ ὁρατὴ μορφὴ εἶναι τὸ σύμβολον· ἐν ἄλλαις λέξεσι ὅτι τὸ πνεῦμα, τὸ ἐνσεσαρκωμένον ἐν τῇ μορφῇ ἐκείνῃ, εἶναι τὸ διεγεῖρον καὶ ἐκδηλοῦν λατρείαν, φόβον, πίστιν, ἢ ἀγάπην. Ἔτι καὶ αὐτὸς ὁ φετιχισμός, τὸ χονδροειδέστατον τοῦτο εἶδος τῆς εἰδωλολατρείας, καθίσταται ἀντικείμενον φόβου, ἕνεκα τοῦ πνεύματος, τῆς δυνάμεως, διὰ τοῦ ὁποίου ὑποτίθεται ὅτι εἶναι πεπληρωμένος.

Ἡ γνῶσις, τῆς ὁποίας θεότης τις ὑποτίθεται ὅτι εἶναι κάτοχος, καὶ ἡ δύναμις, τὴν ὁποίαν ὑποτίθεται ὅτι ἐνασκεῖ, ταῦτα εἶναι τὰ προκαλοῦντα προσκύνησιν καὶ λατρείαν ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου. Φόβος ἀοράτου τινὸς παρουσίας, πίστις εἰς ἀόρατόν τινα δύναμιν, καὶ προσφοραὶ εἰς πνεῦμα, τοῦ ὁποίου ἡ κακεντρέχεια δύναται νὰ ἀποσοβηθῇ, ἢ ἡ φιλανθρωπία νὰ κερδισθῇ, ἀποτελοῦσι τὰ στοιχεῖα τῆς κατωτάτης μορφῆς τῆς λατρείας. Ἐν ταῖς ὑψηλοτέραις μορφαῖς τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς, σοφία, δικαιοσύνη, ἀγάπη, ἔλεος καὶ χάρις ἀποτελοῦσι τὸ ἀντικείμενον τῆς λατρείας.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁ Θεός, τὸν ὁποῖον ὁ Χριστιανισμὸς ἀξιοῖ ὅτι ἀποκαλύπτει, ἀντιστοιχεῖ **πληρέστατα** καὶ ἀνταποκρίνεται **ἐντελῶς** εἰς τὸ προσευχητικὸν μέρος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ὁ Θεὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι Πνεῦμα αἰώνιον, ἀόρατον καὶ ἀθάνατον—πανταχοῦ παρών, παγγνώστης καὶ παντοδύναμος—ἅγιος, σοφός, δίκαιος καὶ ἀγαθὸς—φιλάνθρωπος, ἐλεήμων, συμπαθὴς καὶ εὔσπλαγχος. Εἶναι ὁ Πλάστης πάντων, ὁ Διατηρητὴς πάντων καὶ ὁ Δοτὴρ παντὸς ἀγαθοῦ. Εἶναι ὁ ἀπόλυτος Κυβερνήτης τοῦ Σύμπαντος, ἀπεργαζόμενος πάντα κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ βουλήν. Εἶναι ἀγαθὸς πρὸς πάντας καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἶναι ἐπὶ πάντων τῶν πλασμάτων αὐτοῦ. Ἀγαπᾷ δικαιοσύνην καὶ μισεῖ ἀνομίαν. Δὲν ἀρέσκεται δὲ εἰς τὸν θάνατον οὐδενός, ἀλλὰ θέλει νὰ μετανοήσωσι πάντες καὶ σωθῶσιν. Εἶναι ὁ ὑπέρτατος Κριτὴς καὶ θέλει νὰ τιμωρήσει μὲν τοὺς πονηρούς, ἀνταμείψει δὲ τοὺς ἀγαθούς. Εἶναι οἰκτίρμων, ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ ἀληθής,

δεικνύων ἔλεος εἰς χιλιάδας, συγχωρῶν ἀνομίαν καὶ παράβασιν καὶ ἁμαρτίαν καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἀθωώνων τὸν ἀμετανόητον, τὸν ὁποῖον ἡ ἀγάπη δὲν δύναται νὰ συγκινήσῃ καὶ προσελκύσῃ, ἡ δὲ χάρις νὰ σώσῃ.

Εἶναι Θεὸς δίκαιος καὶ ἐν δικαιοσύνῃ θέλει ἀποδώσει εἰς ἕκαστον κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. «Εἰς μὲν τοὺς ζητοῦντας δι' ὑπομονῆς ἔργου ἀγαθοῦ, δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν, ζωὴν αἰώνιον. Εἰς δὲ τοὺς φιλονείκους καὶ ἀπειθοῦντας μὲν εἰς τὴν ἀλήθειαν, πειθομένους δὲ εἰς τὴν ἀδικίαν, θέλει εἶσθαι θυμὸς καὶ ὀργή, θλίψις καὶ στεναχωρία, ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ ἐργαζομένου τὸ κακόν. Ἐπειδὴ δὲν εἶναι προσωποληψία παρὰ τῷ Θεῷ».

Τελεία γνῶσις τοῦ Θεοῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τελεία ἀνταπόκρισις εἰς τὴν γνῶσιν ταύτην ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου προκαλοῦσι πᾶν στοιχεῖον λατρείας, δυνάμενον νὰ εὑρεθῇ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ. Δέος, σέβας, λατρεία, αἶνος καὶ δοξολογία καὶ εὐγνωμοσύνη, φόβος, πίστις καὶ ἀγάπη, ὑποταγή, ὑπακοὴ καὶ ἐλπίς, ἅπαντα διεγείρονται, προκαλοῦνται καὶ τελειοποιοῦνται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἐπικυροῦσιν αἱ προσευχαὶ τῶν αἰώνων καὶ οἱ ὕμνοι τῆς ἐκκλησίας. Ὅπως δ' αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλιακοῦ φάσματος συνενούμεναι ἀποτελοῦσι καθαρὸν λευκὸν φῶς, οὕτω ἅπαντα τὰ στοιχεῖα τῆς λατρείας ἑνούμενα ***πρέπει*** νὰ παράγωσιν ἐντελῆ καὶ τελείαν λατρείαν, αὕτη δ' ἡ τελεία λατρεία, ἥτις περιλαμβάνει πᾶν λατρευτικὸν στοιχεῖον ἐνυπάρχον ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, παράγεται μόνον ὑπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Συμπεραίνομεν ἑπομένως ὅτι Θεός, τοῦ ὁποίου ἡ ὕπαρξις, ὁ χαρακτήρ, ἡ βούλησις καὶ τὸ ἔργον διεγείρουσι πᾶν λατρευτικὸν συναίσθημα καὶ σκέψιν, τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐπιδεκτικό , πρέπει ἐξ ἀνάγκης, νὰ ἦναι ὡς ὁ ὠκεανὸς εἰς τὸν ἰχθῦν, ὡς ὁ ἀὴρ εἰς τὸ πτηνόν, ὡς τὸ φῶς εἰς τὸν ὀφθαλμόν, ὡς ἡ ἀγάπη εἰς τὴν καρδίαν, ἤτοι τὸ ἀντίστοιχον, ἢ σχετικὸν τῆς θρησκευτικῆς ὑπάρξεως, διανοίας καὶ καρδίας τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ***αἰωνία ἀλήθεια***, ἡ ***αἰωνία πραγματικότης***.

Τοῦτο ἀποδεικνύεται προσέτι καὶ ἐκ τῆς ἱκανοποιήσεως πνευματικῶν τινων ἀναγκῶν, αἵτινες πληροῦνται ἐν τῷ Θεῷ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὑπάρχουσι δύο τινὰ κοινὰ ἐν τῇ θρησκευτικῇ λατρείᾳ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος — αἱ θυσίαι καὶ ἡ μεσιτεία τῶν ἱερέων. Οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦτο ἀρχὴ τῶν θυσιῶν καὶ τοῦ ἱερατείου, ἀμφότερα καταφανῶς σκοποῦσι ν' ἀπομακρύνωσι καὶ ἀποσοβήσωσι τὴν θείαν ὀργήν, ἐξευμενίσωσι τὸ θεῖον καὶ ἐξασφαλίσωσι τὴν θείαν εὔνοιαν. Καίτοι δὲ ἐνίοτε δυνατὸν ἁπλῶς νὰ ἐκφράζωσι πόθον ὅπως ἐξαγορασθῇ δι' αὐτῶν ἡ εὔνοια τοῦ θείου, ἵνα ἐξακολουθήσῃ τις ὡρισμένην τινὰ πορείαν ζωῆς καὶ ἐπιτύχῃ τῆς συμπράξεως τῆς θείας βουλῆς, οὐχ ἧττον ὅμως συνηθέστατα ἐκφράζουσι συναίσθημα ἀτελείας καὶ ἐνοχῆς καὶ πληροφορίαν ἁμαρτίας ἐκ μέρους τοῦ προσφέροντος τὴν θυσίαν καὶ αἰτοῦντος τὴν μεσιτείαν τοῦ ἱερέως. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὁ προσφέρων καταφανῶς ἐπιθυμεῖ, δ' οἵους δήποτε λόγους καὶ ἂν ἐλπίζῃ ν' ἀποκτήσῃ αὐτό, εἶναι ἡ ἀποδοχὴ καὶ εὔνοια τοῦ ὄντος, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ θυσία προσφέρεται. Ἐὰν αὕτη γίνεται πρὸς ἀπομάκρυνσιν τῆς θείας ὀργῆς, ὁ προσφέρων ποθεῖ θείαν εὔνοιαν. Ἐὰν ἦναι πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς ἐνοχῆς ἐπιθυμεῖ συγχώρησιν. Ἐὰν ἦναι πρὸς

ἐξασφάλισιν βοήθειας, ἐπιθυμεῖ θείαν μακροθυμίαν καὶ θείαν ἀντίληψιν. Προσέτι ἡ μετάνοια διὰ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν κακίαν καὶ κραυγὴ διὰ βοήθειαν δὲν περιορίζονται εἰς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν φυλήν, ἢ ἡλικίαν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' εἶναι ἡ παγκοσμία πεῖρα ὅλων τῶν αἰώνων καὶ πάσης τῆς ἀνθρωπότητος.

Τώρα, ὁ Θεός, τὸν ὁποῖον ὁ Χριστιανισμὸς ἀξιοῖ ὅτι ἀποκαλύπτει, εἶναι τὸ ἀντίστοιχον ἢ σχετικὸν τῆς ἀνθρωπίνης ταύτης ἀνάγκης. Ὁ Θεὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι ἐλεήμων, φειδόμενος ἐκείνων, οἵτινες ἔσφαλον, ὑπομένων δὲ καὶ ἀναμένων ἐν μακροθυμίᾳ διὰ τὴν μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφὴν τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων, συγχωρῶν καὶ ἀπομακρύνων ἀπὸ τοῦ νοὸς αὐτοῦ τὴν ἐνθύμησιν τῆς ἐνοχῆς, εὔσπλαγχνος δὲ καὶ δαψιλὴς εἰς εὔνοιαν πρὸς τοὺς μετανοοῦντας καὶ τ πεινούς, καὶ βοηθῶν πάντας τοὺς αἰτοῦντας τὴν βοήθειαν αὐτοῦ.

Ὁ Θεὸς οὗτος τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀνταποκρίνεται ἱκανοποιῶν εἰς πάσας τὰς ἀνάγκας τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, τὰς ὁποίας αἱ θυσίαι καὶ ἡ μεσιτεία τῶν ἱερέων ἐκφράζουσιν.

Ἐκτὸς τῶν θυσιῶν καὶ τοῦ ἱερατείου εἶναι ἐπίσης καταφανὴς καὶ ἑτέρα ἀλήθεια, ἀναφερομένη εἰς ἄνθρωπον ὡς θρησκευτικὸν ὄν, ἡ ἑξῆς: Ὁ ἄνθρωπος ἔχει συνείδησιν ἀδυναμίας καὶ ἐξαρτήσεως, ἀγνοίας καὶ ἀνάγκης, καὶ ποθεῖ ὑπεράσπισιν καὶ ὁδηγίαν· ζητεῖ φωτισμὸν καὶ δύναμιν, καὶ αἰτεῖ τὴν ἔμπνευσιν ἐκείνην ἥτις δίδει θάρρος καὶ ἐλπίδα.

Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἐπικυροῦσιν ἐντελῶς αἱ προσευχαὶ ὅλων τῶν λαῶν τῆς Γῆς. Οὕτω π. χ. εὑρίσκομεν ἐν ταῖς Βέδαις, ταῖς Ἱεραῖς Γραφαῖς τῶν Ἰνδῶν, τὴν ἑξῆς προσευχήν· «ὦ Ἴνδρα, δὸς ἡμῖν σοφίαν καὶ φρόνησιν, ὡς ὁ πατὴρ δίδει εἰς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ δίδαξον ἡμᾶς ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ. Ἂς ἴδωμεν ζῶντες τὸν Ἥλιον. Ἄγνωστοι δέ, κακεντρεχεῖς καὶ πονηροὶ ἄνθρωποι ἂς μὴ καταπατήσωσιν ἡμᾶς.»

Ἐν δὲ τῷ ὕμνῳ τοῦ Κλεάνθους εὑρίσκομεν τὴν προσευχὴν ταύτην· «Ὦ Θεέ, ἐξ οὗ κατέρχεται πᾶσα εὐλογία καὶ τὸν ὁποῖον ἡ καταιγὶς καὶ ὁ κεραυνὸς ὑπακούουσι, διαφύλαξον ἡμᾶς ἀπὸ πλάνης, εὐδόκησον δὲ νὰ φωτίσῃς τὸν νοῦν ἡμῶν καὶ προσήλωσον ἡμᾶς εἰς τὴν αἰωνίαν ἐκείνην σοφίαν, ὑφ' ἧς σὺ αὐτὸς ὁδηγεῖσαι καὶ ὑπὸ τῆς ὁποίας βοηθεῖσαι ἐν τῇ κυβερνήσει τοῦ κόσμου.»

Καὶ ἐν αὐτῷ δὲ τῷ Εὐριπίδῃ εὑρίσκομεν τὰ ἑξῆς ἐν εἴδει προσευχῆς διὰ φῶς: «Σύ, ὦ Θεὲ πάντων, ἔγχυσον φῶς εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ δυνηθῶσι νὰ γνωρίσωσι τίς ἡ ῥίζα, ἐξ ἧς πάντα αὐτῶν τὰ κακὰ βλαστάνουσι καὶ διὰ τίνων μέσων δύνανται νὰ ἀποφύγωσιν αὐτά.»

Προσευχὴ διὰ προφύλαξιν καὶ ὁδηγίαν, φωτισμὸν καὶ ἔμπνευσιν, γνῶσιν καὶ δύναμιν εἶναι κοινὰ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. Ὁ δὲ Χριστιανισμὸς ἀξιοῖ ὅτι ἀποκαλύπτει Θεόν, ὅστις βλέπει τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀκούει τὰς προσευχάς των, ὅστις εὐσπλαγχνίζεται τοὺς φοβουμένους, ἀγαπῶντας καὶ ἐμπιστευομένους εἰς αὐτόν, ὅστις ὑπερασπίζεται διὰ τῆς δυνάμεως καὶ ὁδηγεῖ διὰ τῆς Προνοίας αὐτοῦ τοὺς ἐπ' αὐτὸν πεποιθότας, ὅστις δίδει σοφίαν εἰς τοὺς αἰτοῦντας καὶ δύναμιν εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας, ὅστις κάμνει προμηθείας διὰ πᾶσαν ἀπόλυτον ἀνάγκην καὶ αἴρει πᾶν μὴ ἀναγκαῖον φορτίον μερίμνης, ὅστις μεταδίδει θάρρος καρδίας καὶ ἰσχὺν θελήσεως εἰς

τοὺς ὑπακούοντας εἰς αὐτόν, ἵνα δύνανται νὰ φέρωσι πᾶν φορτίον καὶ νὰ ἐκτελῶσι πᾶν καθῆκον, καὶ ὅστις παρηγορεῖ ἐν ταῖς θλίψεσι καὶ ἔτι ὑπόσχεται νίκην ἐν τῷ θανάτῳ.

Πᾶν ὅ, τι ἡ ἀνθρωπίνη καρδία ποθεῖ ἵνα τὴν καταστήσῃ κατάλληλον καὶ εὐτυχῆ εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν, εὑρίσκεται ἐν τῷ Θεῷ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι καὶ ἄλλα θρησκεύματα πλὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ δύνανται νὰ παρουσιάζωσι τινὰς τῶν θείων τελειοτήτων, αἵτινες εἶναι τὰ ἀντίστοιχα ἢ τὰ σχετικὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἀναγκῶν καὶ αἵτινες ἀνταποκρίνονται εἰς αὐτά, οἷα ὁ **Μωαμεθανισμὸς** καὶ ὁ **Βουδισμός**, ἀλλὰ μόνος ὁ Χριστιανισμὸς παρουσιάζει Θεόν, ὅστις εἶναι τὸ ***πλῆρες*** καὶ ***τέλειον ἀντίστοιχον*** τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ ἡ ***ὑψίστη πλήρωσις*** τῶν ἀνθρωπίνων ἀναγκῶν.

Πᾶν στοιχεῖον θρησκευτικῆς λατρείας ἐν τῷ ἀνθρώπῳ διεγείρεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ πᾶσα πνευματική του ἀνάγκη πληροῦται δι' αὐτοῦ. Ἐν αὐτῷ εὑρίσκεται ἔλεος διὰ τὸν ἔνοχον, ἄφεσις διὰ τον μετανοοῦντα, εἰρήνη διὰ τὸν τεταραγμένον, παρηγορία διὰ τὸν τεθλιμμένον, ὁδηγία διὰ τὸν ἀμαθῆ, ἰσχὺς διὰ τὸν ἀδύνατον, ἐλπὶς διὰ τὸν ἀπηλπισμένον, καὶ ζωὴ διὰ τὸν θνήσκοντα.

Ἐξ ὅλων δὲ τῶν γεγονότων καὶ ἀναλογιῶν τῶν νόμων τῆς ἀναλογίας καὶ τοῦ ὁμολόγου ἢ σχετικοῦ ἐν τῇ κατωτέρᾳ σφαίρᾳ τῆς ζωῆς κρίνοντες, εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὁ Θεός, ὅστις εἶναι εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου ὅ, τι ὁ ἄρτος καὶ τὸ ὕδωρ εἰς τὸ σῶμα, καὶ ὅστις εἶναι εἰς τὴν ψυχὴν ὅ, τι τὸ φῶς εἰς τὸν ὀφθαλμόν, πρέπει νὰ εἶναι ὁ ***ζῶν*** καὶ ***ἀληθὴς*** Θεός· τὸ πιστεύειν εἰς αὐτὸν ἑπομένως εἶναι ***εἰρήνη***, τὸ γνωρίζειν αὐτὸν ***δύναμις*** καὶ τὸ ἀγαπᾷν αὐτὸν ***ζωή***.

Η ΠΡΟΕΛΕΥΣΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Πόθεν προῆλθεν ἡ Ζωή;

Ἰδοὺ πρόβλημα τὸ ὁποῖον ἡ Ἐπιστήμη δὲν ἔλυσεν ἀκόμη. Ἂς ἴδωμεν ἂν δύναται νὰ μᾶς δώσῃ πληροφορίας τινὰς ἡ Ἁγία Γραφὴ ὡς πρὸς τοῦτο.

Εἰς τὸ Β΄ κεφάλαιον τῆς Γενέσεως, ἐδάφιον 7, ἀναγινώσκομεν·

—«Καὶ ἔπλασε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ χώματος τῆς γῆς, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τοὺς μυκτῆρας αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς καὶ ἔγεινεν ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν».

Ἐδῶ διακρίνομεν δύο ἐνεργείας :

Ὁ Θεὸς ἔπλασε . . . .

Ὁ Θεὸς ἐνεφύσησε . . . .

Ἡ πρώτη ἀφορᾶ τὴν διάπλασιν τοῦ σώματος ἐκ τῶν στοιχείων τῆς γῆς. Χημικῶς τὸ σῶμα συνίσταται ἐκ τῶν ἀποτελούντων τὴν ὕλην στοιχείων, τοῦ

ὀξυγόνου, τοῦ ὑδρογόνου, τοῦ ἀζώτου, τοῦ φωσφόρου καὶ λοιπῶν, συνηνωμένων εἰς ὀργανικὴν σύνθεσιν, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθη ἡ ἐπιστήμη νὰ ἀναπαραγάγῃ τεχνητῶς.

Ἡ ὀργανικὴ αὕτη ὕλη εἶναι τὸ πρωτόπλασμα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀποτελεῖται πᾶσα ἡ ζῶσα ὕλη. Τὸ πρωτόπλασμα ἀποσυντίθεται εὐκόλως· ἐναποθετόμενον ἐντὸς τοῦ ἐδάφους διαλύεται εἰς τὰ ἐξ ὧν συντίθεται ἀρχικὰ στοιχεῖα, συμφώνως πρὸς τὴν θείαν δήλωσιν «γῆ εἶσαι καὶ εἰς γῆν θέλεις ἐπιστρέψει».

Ἡ δευτέρα πρᾶξις ἀφορᾷ τὴν μετάδοσιν τῆς ζωῆς εἰς τὴν ἄψυχον ὕλην. Πρέπει δὲ νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ πρωτόπλασμα δὲν δύναται νὰ διατηρηθῇ χωρὶς ζωήν, ἀλλ' εὐθὺς ὡς ἀπολέσῃ τὴν ζωὴν σήπεται, καὶ τέλος ἀναλύεται εἰς τὰ ἀρχικὰ αὐτοῦ στοιχεῖα. Τί λοιπὸν εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον διατηρεῖ τὴν ὑπόστασιν πάσης ζώσης ὕλης;

Τί ἐστι ζωή; Καὶ πόθεν προέρχεται;

Ἐδῶ πρέπει νὰ ὑπενθυμίσωμεν τὴν περιβόητον πάλην μεταξὺ τῶν χημικοβιολόγων τῆς Γαλλίας περὶ τοῦ ζητήματος τῆς προελεύσεως τῆς ζωῆς. Ἐπὶ ἔτη ἠγωνίζετο μία ὁλόκληρος μερὶς συνησπισμένη, νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ ὕλη δύναται νὰ παραγάγῃ τὴ ζωὴν ἀφ' ἑαυτῆς, δηλαδὴ ὅτι ὑπάρχει ***αὐτόματος γένεσις.*** Ἐξ ἄλλου, ὁ Παστέρ, ὁ μέγιστος ἐκεῖνος ἐπιστήμων τῶν νεωτέρων χρόνων, ἀνθίστατο μόνος εἰς τὴν θεωρίαν τῆς αὐτομάτου γενέσεως, ἕωσοῦ μετὰ πολυετῆ πειράματα, ὑπερίσχυσε θριαμβευτικῶς, ἀποδείξας πέραν πάσης ἀντιλογίας ὅτι ἡ ὕλη δὲν δύναται ἀφ' ἑαυτῆς νὰ παραγάγῃ τὴν ζωήν, καὶ ὅτι εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ὅπου ἐφάνη ὅτι ἐπρόκειτο περὶ αὐτομάτου γενέσεως, τὸ στοιχεῖον τῆς ζωῆς προήρχετο ἔξωθεν, ἐκ προϋπάρχοντος ζωντανοῦ στοιχείου ἢ ὀργανισμοῦ.

Μὲ ἄλλας λέξεις, ἡ ζωὴ παντοῦ καὶ πάντοτε, προέρχεται ἐκ τῆς ζωῆς. Αὐτὸς εἶναι ὁ γενικὸς καὶ ἀναλλοίωτος νόμος τῆς Φύσεως καὶ δι' αὐτοῦ καὶ μόνου δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ἡ πρώτη ἐμφάνισις τῆς ζωῆς ἐπὶ τοῦ πλανήτου μας, διότι οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι εἴς τινα περίοδον τῆς κοσμογονίας ὑπῆρξε μιὰ στιγμὴ ὅτε, μὴ ὑπαρχούσης ζωῆς, ἐνεφανίσθη ἡ ζωὴ εἰς τὴν ἄψυχον ὕλην· ἡ πηγὴ λοιπὸν τῆς ζωῆς κεῖται ***ἐκτὸς τῆς γῆς!***

Ἀλλ' ἐπὶ πλέον ἀναγκαζόμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι τι αἰώνιον καὶ ἀναλλοίωτον, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει πρέπει νὰ καταστρέφηται καὶ νὰ ἀνανεώνηται ὁλοέν, τὸ ὁποῖον ἰσοδυναμεῖ μὲ τὴν παραδοχὴν τῆς αὐτομάτου γενέσεως, ἥτις ἀπεδείχθη, ἅπαξ διὰ παντός, πρᾶγμα ἀνυπόστατον καὶ ἀδύνατον.

Πόθεν λοιπὸν πηγάζει ἡ ζωή, εἰ μὴ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶναι ὁ Δημιουργὸς τοῦ Σύμπαντος τοῦ ὑλικοῦ καὶ ἡ πηγὴ ὅλων ἐκείνων τῶν ἰδιοτήτων αἱ ὁποῖαι δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν ὕλην; Δὲν δυνάμεθα ὡς πεπερασμένης διανοίας ὄντα, νὰ κατανοήσωμεν τὸν Θεόν, μίαν ὑπόστασιν ἐξασκοῦσαν τὴν δύναμιν αὐτῆς τόσον ἐπὶ τῆς ἀψύχου ὕλης, ὅσον καὶ ἐπὶ τῆς πνευματικῆς σφαίρας,—ἕνα Νοῦν ὅστις διερρύθμισε τοὺς νόμους, συμφώνως πρὸς τοὺς ὁποίους κυβερνᾶται τὸ ἄπειρον σύμπαν, ἐν ἀπολύτῳ μαθηματικῇ ἀκριβείᾳ καὶ τάξει,—μίαν Ζωήν, ἥτις εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς ὅλων τῶν πεπροικισμένων διὰ τῆς ζωῆς πλασμάτων. Ἀλλ' ἔχο-

μεν ἐν τῇ Γραφῇ τὴν πληροφορίαν ὅτι Αὐτὸς εἶναι ὁ Αἰώνιος, ὁ Ἀναλλοίωτος, ὁ Πάνσοφος, ὁ Παντοδύναμος, καὶ ὅτι εἶναι Ἐκεῖνος ἐν τῷ ὁποίῳ ὅλη ἡ κτίσις ζῇ καὶ κινεῖται καὶ ὑπάρχει. Αἱ πληροφορίαι αὗται συμπληροῦσι τὰ ἀκατανόητα κενὰ ἐν τῷ προβλήματι τῆς ὑπάρξεως, διότι ἡ μελέτη τοῦ φυσικοῦ σύμπαντος δύναται μὲν νὰ πείσῃ ὅτι ἡ Ἀρχὴ πάσης ζωῆς πρέπει νὰ ἦναι αἰώνιος, ἀναλλοίωτος, ἀπείρως σοφὴ καὶ ἀπείρου δυνάμεως, ἀλλὰ δὲν μᾶς λέγει τι περὶ τῆς ἰδίας ἡμῶν θέσεως ἐπὶ τοῦ πλανήτου, περὶ τοῦ λόγου τῆς ὑπάρξεώς μας καὶ ἰδίως περὶ τῆς σχέσεώς μας πρὸς τὸν Δημιουργὸν καὶ Δοτῆρα τῆς ζωῆς ἡμῶν. Περὶ τούτων ἡ ἐπιστήμη σιωπᾷ ἀπολύτως.

Ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὅμως μανθάνομεν περὶ τοῦ προορισμοῦ καὶ τῆς προελεύσεώς μας, περὶ τῆς φύσεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς σχέσεως ἡμῶν πρὸς Αὐτόν. Ταῦτα μανθάνομεν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Θείου Λόγου καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις εἶναι ὁ σύνδεσμος μεταξὺ τῶν πεπερασμένων πλασμάτων καὶ τῆς ἀπείρου Ἀρχῆς τῶν πάντων, καὶ ὅστις μετέχων ἀμφοτέρων, καθιστᾷ γνωστὸν εἰς ἡμᾶς τὸν Θεὸν ὡς Πατέρα ἡμῶν τὸν προνοήσαντα καὶ διὰ τὴν ἀνύψωσιν ἡμῶν εἰς ἀνώτερον πνευματικὸν ἐπίπεδον, διὰ τοῦ μόνου δυνατοῦ μέσου, τῆς πίστεως καὶ ὑπακοῆς εἰς τὸν ἀποκεκαλυμμένον εἰς ἡμᾶς Διερμηνέα τῶν θείων βουλῶν Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἁγία Γραφὴ λοιπὸν ἐπιβεβαιοῖ τὰς ἐκ τῆς ἐπιστήμης πληροφορίας περὶ τῆς προελεύσεως τῆς ζωῆς, καὶ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς περὶ τῆς κοσμογονίας. Ἀλλ᾿ ἐπιπλέον προσθέτει καὶ τὴν ἰδέαν τῆς συνεχίσεως τῆς ζωῆς πέραν τοῦ τάφου. Ἀφοῦ ἡ ζωὴ προῆλθεν ἀρχικῶς ἔξωθεν τῆς ὕλης, πάντοτε δὲ ἐκ προϋπαρχούσης ὕλης προέρχεται, ὑπάρχει καὶ συνέχισις τῆς ζωῆς, ἥτις δὲν καταστρέφεται διὰ τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ σώματος, ἀλλ᾿ ὁ σπινθὴρ ἐκεῖνος διατηρεῖται—δὲν πληροφορούμεθα ποῦ καὶ πῶς,—καὶ κατὰ τὴν ἀνάστασιν, συνεχίζει τὴν ἀτομικὴν αὐτῆς ὕπαρξιν. Πρέπει, ἐν ἄλλοις λόγοις, νὰ παραδεχθῶμεν τὴν μέλλουσαν ζωὴν καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, ἐὰν παραδεχθῶμεν τὴν δημιουργίαν· ἀλλ᾿ ἡ δημιουργία εἶναι γεγονὸς βέβαιον - ἡμεῖς αὐτοὶ εἴμεθα ἁπτὸν μαρτύριον καὶ ἀπόδειξις τούτου. Εἶναι ἑπομένως βεβαία καὶ ἡ ἀνάστασις, διότι ὁ Θεὸς ὅστις τὰ πάντα ἔπλασεν ἐν σοφίᾳ τελείᾳ δὲν ἔπλασεν ὄντα λογικά, μὲ ἀντίληψιν τοῦ πνευματικοῦ, διὰ νὰ τὰ ἐκμηδενίσῃ μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἐτῶν. Ὁ θάνατος δὲν εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἀλλ᾿ ἀνάγκη σκληρὰ προελθοῦσα ἐκ τῆς ἁμαρτίας. Ἂς ἔχωμεν λοιπὸν πίστιν ἀκράδαντον εἰς τὸν ἀποκεκαλυμμένον λόγον τοῦ Θεοῦ, ὑπὸ τοῦ ὁποίου διαβεβαιούμεθα, ὅτι «***οἱ αἰῶνες ἐκτίσθησαν μὲ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὥστε τὰ βλεπόμενα δὲν ἔγειναν ἐκ φαινομένων*** (πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή, ια΄. 3). Πεπεισμένοι δὲ περὶ τούτου, θέλομεν ἔχει καὶ τὴν ἐπίσης ἰσχυρὰν πεποίθησιν, ὅτι ἀποτέλεσμα τῆς ἐξουσίας Ἐκείνου, ὅστις ἐξ ἀρχῆς ἔδωκε τὴν ζωήν, θὰ ἦναι καὶ ἡ ἀνάστασις.

ΤΙ ΕΣΤΙ ΧΡΟΝΟΣ;

Αἱ λέξεις «χρόνος» καὶ «χῶρος» εἶναι λέξεις κοιναί, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφράζομεν κοινὰς συνθήκας τῆς καθημερινῆς ζωῆς,—τὴν ὥραν, τὴν διάρκειαν μιᾶς πράξεως ἢ μιᾶς καταστάσεως, τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν κατέχουν τὰ ἀντικείμενα. Ὅταν ὅμως θελήσῃ τις νὰ συλλάβῃ τὴν ἀφηρημένην ἰδέαν τοῦ χρόνου, ἢ τοῦ χώρου, εὑρίσκεται πρὸ τοῦ ἀγνώστου, καὶ σταματᾷ, διότι εἶναι πρόβλημα, τοῦ ὁποίου οἱ ὅροι ἐκφράζονται μαθηματικῶς, μόνον δὲ ὡς ἔγγιστα δύναται νὰ καθορισθῇ διὰ τῶν συνήθων ὅρων καὶ φράσεων, τὰς ὁποίας κοινῶς μεταχειριζόμεθα ὅταν ὁμιλῶμεν καὶ σκεπτώμεθα περὶ χρόνου καὶ χώρου.

Κατὰ τὸν ἐπιστημονικόν του ὁρισμόν, χῶρος εἶναι τὸ σύνολον τῶν τριῶν διαστάσεων,—μήκους, πλάτους καὶ ὕψους, — ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν τὰ ἀντικείμενα ὡς ὑπάρχοντα. Εἰς τὴν ἰδέαν τῶν τριῶν τούτων διαστάσεων προστίθεται τώρα καὶ ἡ ἰδέα τετάρτης, τοῦ «χρόνου». Ὁ εἰσηγητὴς τῆς θεωρίας ταύτης, διάσημος μαθηματικὸς Ἀϊνστάϊν, στηρίζει τὴν θεωρίαν του εἰς τὴν ἀναμφισβήτητον ἀλήθειαν, ὅτι δὲν ἠμποροῦμεν νὰ συλλάβωμεν τὴν ἰδέαν τοῦ χώρου ἄνευ τῆς ἰδέας τοῦ χρόνου· δὲν δυνάμεθα δηλαδὴ νὰ φαντασθῶμεν τὴν ὕπαρξιν τῶν ἀντικειμένων εἰμὴ ὡς ὑπαρχόντων εἴς τι χρονικὸν σημεῖον. Ἡ θεωρία αὕτη ἀποδεικνύεται ὀρθὴ διὰ μαθηματικῶν συλλογισμῶν, ἀλλ' ἡμεῖς θέλομεν νὰ ἐξετάσωμεν τὶ εἶναι ὁ χρόνος ἀπὸ ἀπόψεως πρακτικῆς, — ἐν τῇ ἐφαρμογῇ αὐτοῦ εἰς τὸν καθημερινὸν βίον — καὶ πρῶτον λοιπὸν λέγομεν ὅτι χρόνος εἶναι ἡ εἰς περιόδους διαρκείας κατανομὴ τῆς ζωῆς, εἰς στιγμάς, ὥρας, ἡμέρας ἔτη, κ.τ.λ.

Ὡς γνώμων τοῦ χρόνου ἐλήφθη ἡ γνωστὴ περιστροφὴ τῆς γῆς περὶ τὸν ἄξωνα αὐτῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἀναπαράγεται τακτικῶς ἡ ἐναλλαγὴ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός. Τὰ προκύπτοντα ἐκ τῆς περιστροφῆς ταύτης χρονικὰ διαστήματα δὲν εἶναι ὅμως ἰσόχρονα ἀναμεταξύ των, ἀλλ' ἄλλοτε μὲν εἶναι μεγαλειτέρας διαρκείας ἡ ἡμέρα, ἄλλοτε δὲ ἡ νύξ, καὶ τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἡ γῆ ἐνῷ περιστρέφεται περὶ τὸν ἄξωνα αὐτῆς, κινεῖται καὶ περὶ τὸν ἥλιον, διαγράφουσα ὄχι κύκλον τέλειον, ἀλλ' ἐπιμήκη τινὰ δρόμον ἐλλειψοειδῆ, ὅστις τὴν ἀπομακρύνει περισσότερον ἀπὸ τοῦ ἡλίου κατὰ τὰ δύο ἄκρα—ἤτοι τὰ ἀφήλια σημεῖα τῆς ἐλλείψεως. Τούτου ἕνεκα δὲν δύναται νὰ ληφθῇ ἡ ἐμφάνισις τοῦ ἡλίου καὶ ἡ φαινομενικὴ αὐτοῦ διάβασις ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς ἡμῶν κατὰ τὴν μεσημβρίαν, ὡς ὁ ἀπόλυτος καὶ ἀκριβὴς γνώμων τοῦ ὑπολογισμοῦ τοῦ χρόνου, ἀντὶ δὲ τούτου ἐλήφθη ὡς γνώμων τοῦ χρόνου, ἡ μεταξὺ τῆς γῆς ἡμῶν καὶ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων σχέσις, ἥτις ὡς ἐκ τῆς μεγίστης ἀποστάσεως τῶν ἐπουρανίων τούτων σωμάτων, μένει ἀναλλοίωτος, ἢ τὸ πολύ, εἶναι τόσον μηδαμινὴ ὥστε νὰ μὴ ἐπιφέρῃ αἰσθητὴν παραλλαγὴν εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ χρόνου. Λέγονται δὲ ἀπλανεῖς οἱ ἀστέρες ἤτοι ἥλιοι οὗτοι, διότι εὑρίσκονται εἰς ἀποστάσεις τόσον ἀπείρως μεμακρυσμένας ἀπὸ τῆς γῆς, ὥστε νὰ φαίνωνται ἀκίνητοι, ἡ δὲ πραγματικὴ διαφορὰ ἥτις προκύπτει ἐκ τῆς ἐλαχίστης μετατοπίσεως τοῦ μέχρις ἡμῶν φθάνοντος φωτὸς αὐτῶν

ἐξηκριβώθη τόσον τελείως, ὥστε πληροφορούμεθα ὅτι ἡ ἀστρονομικὴ ἡμέρα, ἤτοι τὸ ἡμερονύκτιον τὸ ὑπολογιζόμενον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς σχέσεως τῆς γῆς πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας, εἶναι διαρκείας ὄχι 24 ὡρῶν, ἀλλὰ 23 ὡρῶν, 56 πρώτων λεπτῶν καὶ 4 δευτερολέπτων.

Εἴδομεν ὅτι ἡ γῆ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τοῦ ἡλίου εἰς τὰ δύο ἄκρα τῆς ἐλλειψοειδοῦς αὐτῆς πορείας περισσότερον παρ' ὅτι ἀπομακρύνεται κατὰ τὸ μέσον τῆς πορείας ταύτης, ὡς δ' ἐκ τούτου ὁ ἥλιος δὲν διέρχεται πάντοτε τὸ μεσουράνημα ἀκρίβῶς τὴν μεσημβρίαν, ὅπως νομίζεται κοινῶς. Δὲν δύναται λοιπὸν νὰ χρησιμεύσῃ ἡ θέσις τοῦ ἡλίου ἐν τῷ μεσουρανήματι, πρὸς προσδιορισμὸν τῆς μεσημβρίας. Ἀντὶ λοιπὸν τούτου, καθωρίσθη, χάριν ἀπολύτου ἀκριβείας, ὡς μεσημβρία ἡ στιγμὴ τῆς διελεύσεως ***νοεροῦ ἡλίου*** διὰ ***νοεροῦ μεσημβρινοῦ***, ἐπὶ τῇ βάσει ἀκριβεστάτων ὑπολογισμῶν, στηριζομένων ἐπὶ τῆς ἀναλλοιώτου σχέσεως τῶν ἀστέρων πρὸς τὴν γῆν. Αὕτη δὲ ἡ στιγμὴ εἶναι ὁ παγκόσμιος γνώμων τῆς ὥρας, συμφώνως πρὸς τὸν ὁποῖον κανονίζεται ἡ μεσημβρία ἐπὶ τῶν ὡρολογίων ὅλων τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν.

Ὁ κεντρικὸς σταθμὸς τῆς διακανονίσεως τῆς παγκοσμίου ὥρας εἶναι τὸ Ἀστεροσκοπεῖον τοῦ Γρήνιτς (Greenwich) ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἐξ αὐτοῦ ἐξαγγέλλεται διὰ τοῦ ἀσυρμάτου ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ ἡ στιγμὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ νοερὸς ἥλιος διέρχεται τὸν νοερὸν μεσημβρινόν, καὶ δι' αὐτοῦ κανονίζονται οἱ λεπτοδεῖκται τῶν ὡρολογίων ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ διαφορὰ τοῦ χρόνου τοῦ ἀπαιτουμένου πρὸς ραδιοτηλεγράφησιν τῆς ὥρας πρὸς τὰ διάφορα ἀστεροσκοπεῖα τοῦ κόσμου εἶναι ὅλως ἀσήμαντος. Εἶναι διαφορὰ μόνον ***ἑνὸς ἑκατοστοῦ τοῦ δευτερολέπτου!***

Εἴπομεν ὅτι ἡ ὥρα κατὰ Γκρήνιτς εἶναι ἡ παραδεδεγμένη δι' ὅλον τὸν κόσμον ὥρα—ὁ γνώμων, συμφώνως πρὸς τὸν ὁποῖον κανονίζονται ὅλα τὰ ὡρολόγια. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι δὲν ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ἀστρονομικὰ κέντρα ὅπου γίνονται οἱ αὐτοὶ ἀκριβεῖς ὑπολογισμοὶ τοῦ χρόνου ἐπὶ τῶν ἀστέρων. Τοιαῦτα εἶναι τὰ μεγάλα καὶ πλουσίως ἐφωδιασμένα ἀστεροσκοπεῖα τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς, τὰ ὁποῖα ὅμως λαμβάνουν τακτικῶς καὶ τὰς ἐκ Γκρήνιτς πληροφορίας. Τὸ Ἀστεροσκοπεῖον τῶν Παρισίων, ἐγκατεστημένον κατὰ τὴν κορυφὴν τοῦ Πύργου Ἔϊφελ (300 μ. ὕψους) ἐκτελεῖ τὰς αὐτῆς ἐργασίας παρατηρήσεως καὶ συγχρονισμοῦ, μεταδίδον δίς, ἢ καὶ πολλάκις τῆς ἡμέρας, τὰ ἀποτελέσματα τούτων εἰς ἄλλα ἀστεροσκοπεῖα. Ἐκτὸς τούτου ὑπάρχουν ἐν Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ Μ. Βρεττανίᾳ ἀστρονομικοὶ σταθμοί, ἔχοντες ὡς ἔργον νὰ λαμβάνωσιν ἐκ Γκρήνιτς τὰς περὶ τῆς ὥρας λεπτομερεστάτας πληροφορίας, καὶ νὰ ραδιοτηλεγραφῶσιν αὐτὰς εἰς τὰ μικρότερα ἀστεροσκοπεῖα, οὕτως ὥστε νὰ ὑπάρχῃ εἷς ἀπόλυτος συγχρονισμὸς τῆς ὥρας, καθ' ὅλον τὸν κόσμον, καὶ νὰ δύνανται ὄχι μόνον οἱ ἰδιῶται, ἀλλὰ καὶ αἱ δημόσιαι ὑπηρεσίαι νὰ κανονίζωσιν ἀκριβῶς τὰ ὡρολόγιά των, πρᾶγμα ὑψίστης σπουδαιότητος διὰ τὰς σιδηροδρομικὰς συγκοινωνίας, λ. χ. διὰ τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς θέσεως τῶν ἐν πλῷ πλοίων καὶ διὰ πάντας τοὺς κλάδους τῆς προσηρμοσμένης ἀνθρωπίνης δράσεως.

Τὰ ὡρολόγιά μας δὲν εἶναι ἑπομένως ἄλλο τι ἢ ὄργανα σημειοῦντα τὴν ἐκ

τῆς παρατηρήσεως τῆς σχέσεως τῆς γῆς πρὸς τοὺς ἀστέρας προκύπτουσαν ὥραν. Οἱ ἀρχαῖοι μετεχειρίζοντο τὰς κλεψύδρας καὶ τὰ ἡλιακὰ ὡρολόγια, τὰ ὁποῖα δὲν δύνανται νὰ εἶναι ἀπολύτως ἀκριβῆ. Τὰ πρῶτα ὡρολόγια ὅπως τὰ ἐννοῦμεν σήμερον, ἐχρησιμοποιήθησαν ἐν Εὐρώπῃ μόλις κατὰ τὸν 13ον αἰῶνα· ἐὰν ὑπῆρχον καὶ πρίν, ἦσαν ἁπλῶς ἀξιοπερίεργα προϊόντα τῆς μηχανουργίας. Ὁ Γαλιλαῖος ὅστις ἤκμασε πρὸ 340 ἐτῶν, ἐπροίκισε τὸν κόσμον μὲ τὸ πρακτικώτερον ὄργανον σημάνσεως τῶν διαιρέσεων τοῦ χρόνου εἰς ὥρας, λεπτὰ καὶ δευτερόλεπτα—τὸ ***ἐκκρεμές***, τὸ ὁποῖον καὶ σήμερον ἀποτελεῖ τὸ τελειότατον μέσον πρὸς ἀκριβῆ διαίρεσιν τῆς ὥρας. Διὰ νὰ σημειοῖ ὅμως μετ' ἀπολύτου ἀκριβείας τὴν ὥραν, τὰ πρῶτα λεπτὰ καὶ τὰ δευτερόλεπτα, πρέπει νὰ μὴ ἐπηρεάζεται ὑπὸ τῶν μεταβολῶν τῆς ἀτμοσφαίρας. Ἐτελειοποιήθη λοιπὸν ὡς πρὸς τοῦτο διὰ τῆς ἀπομονώσεως ἀπὸ τοῦ ἀέρος. Σήμερον δὲ ἡ τελειοποιηθεῖσα μορφὴ τοῦ ἐκκρεμοῦς εἶναι μεταλλικὴ ράβδος κινουμένη ὁριζοντίως ἐν τῷ κενῷ. Τὸ Ἀστεροσκοπεῖον τῶν Παρισίων ἔχει τέσσαρα τοιαῦτα ὡρολόγια, ἐγκατεστημένα εἰς βαθύτατον ὑπόγειον διαμέρισμα καὶ ἐγκεκλεισμένα ἐντὸς ἑρμητικῶς στεγανῶν θηκῶν, ἐντὸς τῶν ὁποίων παρήχθη τὸ κενόν. Συγκοινωνοῦν δὲ τὰ ὡρολόγια ταῦτα μὲ τὰ ἄνω δι' ἠλεκτρικῆς ἐγκαταστάσεως, διὰ τῆς ὁποίας χορδίζεται τὸ ἐκκρεμές, ἀφ' ἑτέρου δὲ μεταδίδεται ἡ σημειουμένη ὥρα. Τόσον μεγάλης δὲ ἀκριβείας εἶναι τὰ ὡρολόγια ταῦτα, ὥστε εἰς τὸ διάστημα ἑνὸς ἔτους δὲν παρεκλίνουν εἰμὴ μόνον κατὰ ***ἥμισυ δευτερόλεπτον***.

Δὲν φαίνεται ἀπίθανον ὅτι εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον, ὅταν διαρρυθμισθῇ τὸ παγκόσμιον ἡμερολόγιον συμφώνως πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ἀνθρωπότητος, θὰ μεταδίδεται ἡ ὥρα εἰς ὅλα ταυτοχρόνως τὰ σημεῖα τῆς ὑφηλίου, ἔκ τινος κεντρικοῦ σταθμοῦ, ὅστις θὰ ἦναι ἐγκατεστημένος κάπου τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἥτις συμπίπτει, ὡς ἔγγιστα, μὲ τὸ κεντρικὸν σημεῖον τοῦ στερεοῦ ἡμισφαιρίου τοῦ πλανήτου μας.

Ἐξ ὅσων σκιαγραφικῶς παρεθέσαμεν χάριν τῶν ἀναγνωστῶν μας συνάγεται, ὅτι ἡ ἐξακρίβωσις τοῦ χρόνου, ὁ προσδιορισμὸς τῆς ὥρας, ἐπιτελεῖται ἀπροσκόπτως καὶ εἰς βαθμὸν ἀκριβείας φθάσαντος εἰς τὸ μὴ περαιτέρω.

Ἐν τούτοις οἱ εἰδήμονες, οἵτινες καθαρώτερον διαβλέπουν ποῖα ἀνεξιχνίαστα μυστήρια ἀποκρύπτει τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνον σύνολον τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν Σύμπαν, διαβεβαιοῦν ὅτι παρεμβάλλονται σοβαρὰ ἐμπόδια εἰς τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν φαινομένων τοῦ ***χρόνου***, καθότι αἱ πληροφορίαι περὶ τούτου ἐξακριβοῦνται διὰ τῆς ***ὁράσεως***,—ἐκ τῆς παρατηρήσεως τῆς διαφορᾶς τῆς θέσεως ἀπωτάτων ἀστέρων κατὰ διάφορα ὡρισμένα χρονικὰ διαστήματα, τοῦθ' ὅπερ ἰσοδυναμεῖ μὲ τὴν παρατήρησιν τοῦ ἐκεῖθεν προερχομένου ***φωτός***, τὸ ὁποῖον πληροφορούμεθα ὅτι κινεῖται μὲ ταχύτατα 186,326 μιλλίων κατὰ δευτερόλεπτον. Ἐπίσης πληροφορούμεθα ὅτι τὸ φῶς εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν κυμάνσεων τοῦ αἰθέρος. Τί ὅμως εἶναι ὁ αἰθὴρ ἀγνοοῦμεν τελείως, καθὼς ἀγνοοῦμεν καὶ τί ὑπάρχει εἰς τὰ ἀπέραντα διαστήματα τοῦ ἀχανοῦς, τὰ χωρίζοντα τὰ ἀπειροπληθῆ ἡλιακὰ συστήματα ἀπ' ἀλλήλων· τί, μὲ ἄλλας λέξεις, δυνατὸν νὰ συναντήσῃ τὸ φῶς καθ' ὁδὸν πρὶν φθάσῃ εἰς τὴν Γῆν. Διότι ἐνδέχεται νὰ ἐξασκῆται ἐπ' αὐτοῦ δύναμίς τις, ἥτις

νὰ καθιστᾷ ἀνακριβεῖς τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν ἀστρονόμων ἐν τῇ ἐξακριβώσει τοῦ χρόνου.

Ὁ Ἀϊνσταϊν δὲν παραδέχεται ὅτι ὑπάρχει χρόνος χωριστὸς ἀπὸ τὴν ὕλην. Ὁ συλλογισμός του δὲ εἶναι ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ***ἀπόλυτος κίνησις***, ἀλλὰ μόνον ***κίνησις ἐν χώρῳ καὶ χρόνῳ***, ἐπειδὴ δὲ ὁ χρόνος ἀποτελεῖ τὴν «τετάρτην διάστασιν», δὲν ἔχει ἰδίαν ὑπόστασιν, ἀλλ' ἀποτελεῖ μέρος ἀναπόσπαστον, ἑνὸς συνόλου, αἰωνίου καὶ ἀναλλοιώτου.

Ἀλλ' ὁ μέγας Ἄγγλος φυσικομαθηματικός, Κέλβιν, πρὸ πολλοῦ ἔδειξεν ὅτι ὁ χρόνος διαφέρει τῶν τριῶν διαστάσεων τοῦ χώρου, καθ' ὅτι ἔχει ***ἀενάως προϊοῦσαν κατεύθυνσιν***—δὲν σταματᾷ δηλαδὴ ἀλλὰ προχωρεῖ διαρκῶς, οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθῇ τις ὀπισθοδρόμησιν τοῦ χρόνου. Ἡ προϊοῦσα αὕτη κατεύθυνσις τοῦ χρόνου εἶναι μορφὴ ἐνεργείας, ἥτις διαρκῶς ἀνανεοῦται ἔκ τινος ἀκενώτου πηγῆς, ἐκτὸς τῆς ὕλης κειμένης, καὶ ἀποτελούσης τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ σύμπαντος. Ἡ ἀέναος αὕτη ἀνανέωσις τῆς ἐξαντλουμένης ὁλοὲν ἐνεργείας ἀποτελεῖ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀπόδειξιν, ὅτι τὸ Σύμπαν δὲν εἶναι αὐθύπαρκτον, ἀλλ' εἶναι τὸ προϊὸν ***σκοποῦ***, σχεδίου ἀνωτέρας Προνοίας.

"ΑΞΙΟΘΡΗΝΗΤΟΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ"

Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἡ συνάδελφος «Ζωὴ» δημοσιεύει τὰ ἑξῆς:

«Οἱ «Ἐκκλησιαστικοὶ Καιροὶ» τοῦ Λονδίνου ἐκφράζουν τὴν θλῖψιν των, διότι ἐπετράπη εἰς τὴν Miss Maude Royden νὰ ὁμιλήσῃ τὸ ἀπόγευμα μιᾶς Κυριακῆς εἰς τὸν καθεδρικὸν ναὸν τοῦ Λίβερπουλ. Θεωροῦν τὴν πρᾶξιν ταύτην ὡς καινοτομίαν ἀξιοθρήνητον· διότι ἐὰν τὴν μιμηθοῦν καὶ γενικευθῇ, θὰ διασπάσῃ τὴν καθολικὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παράδοσιν καὶ θὰ αὐξήσῃ τὰς μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας δυσκολίας τῆς ἑνώσεως. Ἡ θέσις τῆς γυναικὸς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, γράφουν, εἶναι ἀπολύτως καθωρισμένη καὶ δὲν ἐπιτρέπονται ἀνεξουσιοδότητοι ἐκκεντρικότητες εἰς ἐκκλησιαστικὸν σῶμα, τὸ ὁποῖον ἀξιοῖ ὅτι ἀποτελεῖ μέρος τῆς μιᾶς Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

Δυστυχῶς ἐδῶ ἀποτολμῶνται παρόμοιαι καινοτομίαι, ὅπως ἡ συμμετοχὴ τῶν γυναικῶν ἐν τῇ ψαλμῳδίᾳ, χωρὶς νὰ ὑπολογίζεται οὔτε ἡ μεταβολὴ τῆς καθωρισμένης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ θεσεως τῆς γυναικός, οὔτε ἡ ἐκ τῆς καινοτομίας ζημία».

Συμφωνοῦμεν ἀπολύτως μετὰ τῆς συναδέλφου ὡς πρὸς τὸ ἔκρυθμον καὶ ἀνεπιθύμητον τῆς ἐμφανίσεως τῆς γυναικὸς ἐπ' ἄμβωνος, διότι τὸ τοιοῦτον ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἀποτελεῖ παραβίασιν ρητοῦ Ἀποστολικοῦ θεσμοῦ καὶ παραδόσεως μακραίωνος, εἶναι καὶ μία ἐπίδειξις ἱεροῦ ζήλου, ὅστις θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκδηλωθῇ καταλληλότερον εἰς ἄλλους τόπους θρησκευτικῆς συναθροίσεως. Ἡ Διαμαρτυρομένη Ἐκκλησία χρησιμοποιεῖ τὸν θρησκευτικὸν ζῆλον καὶ τὰ ἐπὶ τούτῳ τάλαντα

τῆς γυναικός, παρέχουσα εἰς αὐτὴν παντοίας εὐκαιρίας θρησκευτικῆς διδασκαλίας ἐκτὸς τῆς ἐν ἐκκλησίαις λατρείας· τοιαῦται εἶναι αἱ γυναικεῖαι συμπροσευχαί, αἱ ἐν ἰδιαιτέραις αἰθούσαις ἢ καὶ κατ' οἴκους συγκροτούμεναι, αἱ θρησκευτικαὶ διαλέξεις, ἡ διδασκαλία εἰς τὰς τάξεις τῶν πολυπληθῶν καὶ θαυμασίως διωργανωμένων Κυριακῶν Σχολείων. Ἀπορίαν τῷ ὄντι προκαλεῖ ἡ ἐν λόγῳ παραβίασις τῆς Ἀγγλικανικῆς συντηρητικότητος!

Διαφωνοῦμεν ὅμως πρὸς τὴν «Ζωὴν» εἰς τὸ ζήτημα τῆς συμμετοχῆς τῆς γυναικὸς εἰς τὴν ὑμνῳδίαν. Ἡ ὑμνῳδία δὲν εἶναι διδασκαλία, ἀλλ' ***αἶνος, λατρεία***, ὁ δὲ Παῦλος λέγει «γυναικὶ δὲ ***διδάσκειν*** οὐκ ἐπιτρέπω». (Α' Τιμόθ. β'. 12). Ἡ λατρεία ἀναφέρεται ὑφ' ὅλων, ἀπὸ κοινοῦ. Ἀλλ' ἂς λάβῃ τὸν λόγον ἀντὶ ἡμῶν, ἡ αὐθεντία ἐκείνη εἰς ὅλα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν καὶ εὐπρέπειαν, ὁ μέγας ποιμὴν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Χριστιανικοῦ πληρώματος, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Ἐν τῷ «***Περὶ τοῦ ψάλλειν, καὶ περὶ τοῦ μηδὲν εἶναι κώλυμα γυναιξὶ τὴν φύσιν πρὸς τὸν τῆς ἀρετῆς δρόμον***». (Ἔκδοσις Migne Τόμ. 12 σελ. 349) λέγει:

— «Φέρε δή..... Αὐτοῦ τοῦ ψάλλειν τὸ κέρδος διηγησόμεθα. Ἰδοὺ γὰρ ὁ ψαλμὸς ἐπεισελθών, τὰς διαφόρους ἐκέρασε φωνάς, καὶ μίαν παναρμόνιον ᾠδὴν ἀνενεχθῆναι παρεσκεύασε· καὶ νέοι καὶ γέροντες, καὶ πλούσιοι καὶ πένητες καὶ ***γυναῖκες*** καὶ ἄνδρες, καὶ δοῦλοι καὶ ἐλεύθεροι, μίαν τινὰ μελῳδίαν ἀνηνέγκαμεν ἅπαντες, καὶ πάντες συνεπηχοῦμεν. Καὶ οὐκ ἐστὶ δοῦλον ἐνταῦθα ἰδεῖν οὐδὲ ἐλεύθερον, οὐδὲ πλούσιον καὶ πένητα, οὐδὲ ἄρχοντα καὶ ἰδιώτην, ἀλλ' ἐκ ποδῶν ἅπασα ἡ αὐτὴ τοῦ βίου ἀνωμαλία ἀπελήλαται, καὶ εἷς χορὸς ἐξ ἁπάντων συγκεκρότηται, καὶ ἰσηγορία πολλή, καὶ τὸν οὐρανὸν ἡ γῆ μιμεῖται, τοσαύτη ἡ τῆς Ἐκκλησίας εὐγένεια. Οὐδὲ γὰρ ἐστὶν εἰπεῖν ὅτι ὁ μὲν δεσπότης μετὰ πολλῆς ψάλλει τῆς παρησίας, ἐπιστομίζεται καὶ ὁ οἰκέτης, οὐδ' ἂν ὁ πλούσιος μὲν κινεῖ τὴν γλῶσσαν, ἀφωνίᾳ δὲ ὁ πένης καταδικάζεται· ***οὐδὲ ἂν ὁ ἀνὴρ μὲν παρησιάζεται, γυνὴ δὲ σιγᾷ καὶ ἄφωνος ἕστηκεν***, ἀλλὰ πάντες τῆς αὐτῆς ἰσοτιμίας ἀπολαύοντες, κοινὴν ἀναφέρομεν τὴν προσφοράν—πάντες ἐν τῇ αὐτῇ τιμῇ καὶ φωνῇ μιᾷ».

Ἡ ἀπὸ κοινοῦ ὑμνῳδία ἀνάγεται εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ὅτε οἱ Χριστιανοὶ συνηθροίζοντο κατ' οἴκους πρὸς λατρείαν. Ὅτι δὲ ἐπεκράτησε κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας ἔχομεν πολλὰς μαρτυρίας. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Δύσεως διατηρεῖ ἀκόμη τὴν συνήθειαν τῆς κοινῆς ὑμνῳδίας διὰ ὡρισμένους ὕμνους εἰς ὡρισμένας ἐκκλησιαστικὰς ἑορτάς. Εἰς τὰς Διαμαρτυρομένας Ἐκκλησίας, ἡ ἀπὸ κοινοῦ ὑμνῳδία ἀποτελεῖ οὐσιῶδες καὶ ἀπαράλειπτον μέρος τῆς λατρείας, δὲν ἀποκλείεται ὅμως καὶ ἡ ὑπὸ χοροῦ ἐκτέλεσις ἐκλεκτῶν ὕμνων καὶ ψαλμῶν. Ἡ ἠθικὴ χρησιμότης τῆς ἀπὸ κοινοῦ ψαλμῳδίας εἶναι φανερά· διὰ τῆς συμμετοχῆς ὅλων, ὡς λέγει ὁ ἐμπνευσμένος Χρυσόστομος, ἡ Ἐκκλησία ἰσοπεδώνει πᾶσαν διαφοράν, καὶ ἀνυψοῖ τὰ πνεύματα ὅλων εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ Θεοῦ Διὰ τῆς κοινῆς ὑμνῳδίας, οἱ ἐργαζόμενοι πρὸς ἀνύψωσιν τῶν συντριμμάτων τῆς κοινωνίας ἱεραπόστολοι, ἠδυνήθησαν νὰ προσελκύσωσιν εἰς τὰς ὑπαιθρίους των

συναθροίσεις, ἄτομα τὰ ὁποῖα οὐδέποτε θὰ ἐπλησίαζον εἰς ἐκκλησίας. Αὕτη δέ, εἰς ἀναριθμήτους περιπτώσεις, ὑπῆρξεν ἡ ἀφετηρία νέας ζωῆς διὰ τοὺς ἀποβλήτους ἐκείνους.

Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΟΠΛΟΠΟΙΟΥ

Ὑπὸ WILLIAM O. STODDARD

Διήγημα τοῦ ἔτους 30 μ. Χρ.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

(συνέχεια)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 22ον

Ἡ σφαγὴ τῶν Γαλιλαίων.

Ἡ πτῶσις τοῦ πύργου τοῦ Σιλωὰμ ἐπροξένησε μέγαν ἀναβρασμὸν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Ὑπῆρχον βεβαίως δύο μερίδες τῆς κοινῆς γνώμης. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐντοπίων ἦσαν ὑπὲρ τοῦ σχεδίου τοῦ Πιλάτου καὶ ἤθελον νὰ κτισθῇ τὸ ὑδραγωγεῖον, διὰ νὰ ἔχῃ ἡ πόλις ἐπαρκὲς ὕδωρ. Ἐξ ἀντιθέτου, οἱ πανταχόθεν συρρέοντες ἔξωθεν προσκυνηταί, μὴ ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὸ ζήτημα τῆς ὑδρεύσεως, ἀλλὰ πλήρεις θρησκευτικοῦ ζήλου ὑπὲρ τῶν «πατρίων» κατέκρινον τὴν κατασκευὴν τοῦ ὑδραγωγείου. Πρώτιστοι εἰς τὴν ἀντίδρασιν ταύτην, ὅπως εἰς πᾶσαν ἐν γένει πατριωτικὴν ἐκδήλωσιν, ἦσαν ἐξ ὅλων τῶν Ἰσραηλιτῶν οἱ Γαλιλαῖοι. Καὶ τούτους οἱ Ρωμαῖοι ἐμίσουν καὶ ὑπέβλεπον περισσότερον ὅλων τῶν ἄλλων κατοίκων τῆς Παλαιστίνης, διὰ τὸν ἀτίθασσον καὶ γενναῖον χαρακτῆρά των.

Εἰς τὴν συνήθη δυσφορίαν τῶν Γαλιλαίων εἶχον τελευταίως προστεθῆ καὶ νέαι ἀφορμαὶ παραπόνων κατὰ τῶν Ρωμαίων. Ὁ Πιλᾶτος εἶχεν ἐγκαταστήσει Ρωμαϊκὴν φρουρὰν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ Ναοῦ καὶ Ρωμαῖοι στρατιῶται ἐφρούρουν τὰς εἰσόδους αὐτοῦ. Τοῦτο ἦτο βδέλυγμα διὰ τοὺς πιστοὺς Ἰσραηλίτας, καὶ ἐξήγειρε μεγάλην ἀγανάκτησιν. Ἐπίσης καὶ ἡ κατάσχεσις τῶν εἰσφορῶν τοῦ Ναοῦ ὑπὸ τοῦ Πιλάτου, ὡς εἴδομεν, εἶχε γεννήσει ἀρκετὸν ἀναβρασμόν.

Ὁ Πιλᾶτος συνείθιζε νὰ μεταβαίνῃ τακτικῶς καθ' ἑκάστην εἰς τὸ πραιτώριον, (τὸ δημόσιον κατάστημα, ὅπερ τὴν σήμερον θὰ ὠνομάζομεν διοικητήριον), διὰ νὰ διεξαγάγῃ τὰς ὑποθέσεις τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας. Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην (τὴν ἑπομένην τῆς πτώσεως τοῦ πύργου) ἔμπροσθεν εἰς τὸ πραιτώριον συνηθροίσθη μέγα πλῆθος προσκυνητῶν, κυρίως Γαλιλαίων, μὲ τοὺς ραββίνους των ἐπὶ κεφαλῆς, ἐν οἷς διεκρίνετο ὁ ἐκ Κανᾶ Ἰσαάκ. Τὸ πλῆθος τοῦτο ἐθορύβει καὶ ἐκάλει τὸν Ρωμαῖον διοικητὴν νὰ ἀποδώσῃ τὰ χρήματα τοῦ Ναοῦ, νὰ σταματήσῃ τὸ ὑδραγωγεῖον, τὸ ὁποῖον ἡ Θεία ὀργὴ εἶχε καταδείξει ὡς ἔργον ἱερόσυλον, καὶ νὰ ἀποσύρῃ τὴν Ρωμαϊκὴν φρουρὰν ἀπὸ τὸν Ναόν. Ἐπὶ πολλὴν ὥραν ὁ ὄχλος

οὗτος ἐμαίνετο καὶ ὠρύετο πρὸ τοῦ διοικητηρίου, ἀλλ' ὁ Πιλᾶτος δὲν ἐκινήθη. Ἐπὶ τέλους, ὅταν ὁ θόρυβος καὶ ἡ ἔξαψις εἶχον φθάσει εἰς εἰς τὸ κατακόρυφον, ὁ Πιλᾶτος ἀπεφάσισε νὰ διδάξῃ τοὺς Γαλιλαίους τούτους ἓν αἱματηρὸν μάθημα. Ἔστειλε λοιπὸν διαταγὴν ἐπάνω εἰς τὸ φρούριον νὰ κατέλθῃ πολυάριθμος στρατός, ἀλλὰ χωρὶς πανοπλίας καὶ ὡπλισμένος μόνον μὲ ρόπαλα· καὶ τοῦτο διὰ νὰ δείξῃ περιφρόνησιν πρὸς τὸν Ἰουδαϊκὸν ὄχλον. Οἱ στρατιῶται οὗτοι διετάχθησαν νὰ περικυκλώσουν ὅλον τὸ πλῆθος, τὸ συνηγμένον ἔμπροσθεν τοῦ πραιτωρίου, καὶ νὰ ἀναμείνουν διαταγάς.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν περὶ τὴν αὐγὴν ὁ Ἔσδρας καὶ ὁ υἱός του ἐξεκίνησαν ἀπὸ τὸ Σπήλαιον τοῦ Ὀδολλὰμ καὶ τὴν μεσημβρίαν ἔφθασαν εἰς τὴν νοτίαν πύλην τῆς ἱερᾶς πόλεως. Εἰσελθόντες ἔμαθον ἀπὸ διαβάτην τεταραγμένον ὅτι γίνεται μεγάλη ὀχλαγωγία εἰς τὸ πραιτώριον.

—«Αὐτὰ δὲν εἶναι δι' ἡμᾶς, υἱέ μου,» εἶπεν ὁ Ἔσδρας, «ἡμεῖς ἤλθαμεν νὰ προσφέρωμεν τὴν περὶ ἁμαρτίας προσφοράν μας καὶ νὰ φύγωμεν ἀμέσως.»

Διὰ τοῦτο πατὴρ καὶ υἱὸς ἀνέβησαν ἐν σπουδῇ πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ναοῦ, ἀκούοντες μακρόθεν τὸν θόρυβον τοῦ πραιτωρίου. Καθ' ὁδὸν ὁ Ἔσδρας ἐστάθη εἰς μίαν αὐλὴν καὶ ἠγόρασε μικρὸν ἀρνίον, μεθ' ὃ ἐξηκολούθησαν τὸν δρόμον των μέχρι τῆς μεγάλης εἰσόδου τοῦ Ναοῦ. Ἐκεῖ εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν αὐλὴν καὶ ἐπροχώρησαν πρὸς τὸν πυλῶνα τῆς ἐσωτερικῆς αὐλῆς, ὅπου ἵστατο Λευΐτης, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ Κύριλλος παρέδωκε τὸ ἀρνίον καὶ μετ' αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν αὐλήν, καὶ εὑρέθησαν ἐνώπιον τοῦ μεγάλου θυσιαστηρίου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὁ καπνὸς τῶν θυσιῶν ἀνέβαινε μεγαλοπρεπῶς πρὸς τὸν οὐρανόν, ἐν τῷ μέσῳ ψαλμῳδίας τῶν Λευϊτῶν.

Ἀλλὰ μόλις οἱ δύο προσκυνηταὶ εἶχον λάβει θέσιν μεταξὺ τῶν περικυκλούντων τὸ θυσιαστήριον, ἰδού, κραυγαὶ καὶ θόρυβος ἠκούσθησαν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν αὐλήν, καὶ διὰ τῆς πύλης ἐχύθη εἰς τὴν ἐσωτερικὴν αὐλὴν πλῆθος πανικόβλητον, καταδιωκόμενον ὑπὸ τῶν ροπαλοφόρων τοῦ Πιλάτου, καὶ ὑπὸ ἄλλων, ἀνθρώπων ὡς φαίνεται τοῦ Ἡρώδου, οἵτινες ἦσαν ὡπλισμένοι μὲ μαχαίρας. Οἱ φεύγοντες Γαλιλαῖοι ἐκτυπῶντο καὶ κατερρίπτοντο ὑπὸ τῶν διωκτῶν των, φθάσαντες μέχρι τοῦ θυσιαστηρίου, ὅπου ὅμως δὲν εὗρον μήτε ἱερεῖς μήτε Λευΐτας, διότι οὗτοι εἶχον σπεύσει καὶ κλεισθῆ ἐντὸς τοῦ Ναοῦ.

—«Ἔλα, νὰ φύγωμεν καὶ ἡμεῖς!» εἶπεν ὁ Ἔσδρας πρὸς τὸν υἱόν του· «σήμερον ἀνωφελῶς θὰ χαθῶμεν, ἐνῷ πρέπει νὰ περιμείνωμεν τὴν μεγάλην ἡμέραν τῆς ἐκδικήσεως».

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ Κύριλλος διέκρινε μεταξὺ τῶν φυγάδων τὸν ραββῖνον Ἰσαάκ, τὸν ὁποῖον κατεδίωκεν ἄνθρωπός τις μὲ ὑψωμένην τὴν μάχαιραν. Ἡ κραυγὴ τοῦ Κυρίλλου ἔκαμε τὸν Ἔσδραν νὰ στραφῇ καὶ νὰ ἴδῃ τὸν κίνδυνον τοῦ συμπατριώτου καὶ συγγενοῦς των, ὅστις ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐσκόνταψε καὶ ἔπεσε πρόμμυτα. Ἐνῷ δὲ ὁ διώκτης του ἡτοιμάζετο νὰ βυθίσῃ τὴν μάχαιραν εἰς τὴν πλάτην τοῦ πεσόντος, ὁ Ἔσδρας ἁρπάσας μίαν μεγάλην μάχαιραν τοῦ θυσιαστηρίου, δι' ἀστραπιαίας κινήσεως κατέφερεν αὐτὴν κατὰ τοῦ διώκτου μὲ τόσην ὁρμήν, ὥστε ἔσχισεν εἰς δύο τὸ κρανίον του καὶ ἔπεσε νεκρὸς ἐπὶ τοῦ πεσόντος ραββίνου.

— «Ἐμπρός!» εἶπε τότε ὁ Ἔσδρας· «ἂς φύγωμεν! αὐτός, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσα, δὲν ἦτο Ρωμαῖος, ἀλλὰ κάποιος Ἐδωμίτης τοῦ Ἡρώδου. Ὁ ραββῖνος τὴν ἐγλύτωσε τώρα!»

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν παρατεταμένον σάλπισμα ἠκούσθη ἔξωθεν τοῦ περιβόλου τοῦ Ναοῦ, σαλπίζων τὴν ἀποχώρησιν. Καὶ ἐν τῷ ἅμα ὅλοι οἱ ροπαλοφόροι καὶ μαχαιροφόροι σφαγεῖς, ἐστάθησαν καὶ ἤρχισαν ἀποχωροῦντες. Ὁ Πιλάτος εἶχε δώσει πλέον τὸ μάθημα εἰς τοὺς Γαλιλαίους, καὶ ἐθεώρησε περιττὴν τὴν περαιτέρω αἱματοχυσίαν. Καὶ ἤδη ἐφάνησαν στρατιῶται μὲ τακτικὸν ὁπλισμόν, οἱ ὁποῖοι ἐσταμάτησαν τὴν καταδίωξιν καὶ ἐπέτρεψαν εἰς πάντας νὰ ἀπέλθουν ἡσύχως ἐκ τοῦ περιβόλου τοῦ Ναοῦ.

Μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ ὁπλοποιὸς καὶ ὁ υἱός του, κατερχόμενοι μὲ βῆμα ταχὺ πρὸς τὴν πύλην τῆς πόλεως, διὰ νὰ φύγουν πρὸς τὴν ἔρημον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 23ον

Τὸ ξίφος τοῦ Βασιλέως.

Ἡ εἴδησις τῆς σφαγῆς τόσων Γαλιλαίων κατὰ διαταγὴν τοῦ Πιλάτου, ὅταν ἔφθασεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐπροξένησε φυσικῷ τῷ λόγῳ μεγάλην ἀγανάκτησιν καὶ θρῆνον, ἀλλὰ τὸ μάθημα ὑπῆρξε τόσον ὀδυνηρόν, ὥστε οὐδεμία ἐξέγερσις ἐφανερώθη δημοσίᾳ, καὶ μόνον ἡ κρυφία καὶ ὑπόκωφος ἐχθρότης κατὰ τῶν Ρωμαίων ἐγένετο εἴπερ ποτε φλογερά. Καὶ πολλῶν Γαλιλαίων ὁ νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ ἐστράφη πρὸς τὸν Ναζωραῖον Ἰησοῦν, ὅστις ἐφαίνετο ὡς ἡ μόνη φυσιογνωμία, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὀδυνηρᾶς ἐκείνης ἐποχῆς, ἡ παρέχουσα ἐλπίδα καλλιτέρου μέλλοντος διὰ τὸν Ἰσραήλ.

Ἐν τούτοις, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς ἦσαν πλέον ἢ ποτὲ ἐχθρικοὶ πρὸς αὐτόν. Ὁ ραββῖνος Ἰσαὰχ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Κανὰ ἔτι φανατικώτερος ἢ ἄλλοτε ὑπὲρ τοῦ Νόμου καὶ κατεδίκαζε σφοδρῶς τὸν Ἰησοῦν. Ἀλλ' ὁ λαός, ἂν καὶ ἤκουε μετὰ σεβασμοῦ τὰς κρίσεις τῶν θρησκευτικῶν του ἀρχηγῶν, δὲν ἔπαυε νὰ συμπαθῇ πρὸς τὸν γλυκὺν Ναζωραῖον διδάσκαλον, ὅστις διήρχετο πανταχοῦ εὐεργετῶν, καὶ ὄχι μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Οἱ πλέον ἀνυπόμονοι ἦσαν οἱ φυγόδικοι πατριῶται, οἱ συνηθροισμένοι εἰς τὸ Σπήλαιον Ὀδολλάμ, οἵτινες μὴ ἔχοντες ἄλλο τι νὰ πράξουν, ἐπόθουν νὰ κηρυχθῇ ἡ γενικὴ ἐπανάστασις τὸ ταχύτερον. Ὁ Ἔσδρας, ἂν καὶ φλογερὸς πατριώτης καὶ ἐπαναστάτης ὅσον οὐδεὶς ἄλλος, εἶχε πρακτικώτερον νοῦν καὶ δὲν ἔπαυε συμβουλεύων τοὺς λοιποὺς νὰ ἔχουν ὑπομονὴν μέχρι τῆς καταλλήλου στιγμῆς καὶ ἐξευρέσεως τοῦ καταλλήλου ἀρχηγοῦ, ἂν ἤθελον νὰ ἴδουν τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἔθνους των.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, ὅταν εὑρίσκετο μόνος μὲ τὸν Κύριλλον εἰς τὸν μικρὸν κοιτῶνά των, ἐσήκωσεν ἕνα μεγάλον λίθον, τὸν ὁποῖον μετεχειρίζοντο ὡς κάθισμα. Ἀπὸ κάτω τοῦ λίθου ἐφάνη μία ὀπὴ εἰς τὴν γῆν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Ἔσδρας βαλὼν τὴν χεῖρά του ἀνέσυρε δέμα τι περιτυλιγμένον μὲ δέρμα προβάτου, καὶ ἀφοῦ τὸ ἐξετύλιξε, παρουσίασεν εἰς τὰ ἔκπληκτα ὄμματα τοῦ υἱοῦ του ἓν

ὡραιότατον ξίφος, μὲ λαβὴν ἐκ καθαροῦ χρυσίου καὶ λεπίδα θαυμασίας κατασκευῆς.

— «Ὦ, τί λαμπρὸν ξίφος!» ἐφώναξεν ὁ Κύριλλος, ἀλλ᾽ ὁ πατήρ του τῷ ἔνευσε νὰ μετριάσῃ τὴν φωνήν του. «Σὺ τὸ κατεσκεύασες, πάτερ μου;»

— «Ὄχι, παιδί μου, αὐτὸ τὸ ξίφος εἶναι πανάρχαιον· λέγουν ὅτι εἶναι ἀρχαιότερον καὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σολομῶντος, καὶ ὅτι ἦτο ἄλλοτε εἰς τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ Ναοῦ. Ἐγὼ τὸ ἠγόρασα ἀπὸ ἕνα ἔμπορον καὶ εἶχα σκοπὸν νὰ τὸ δωρήσω εἰς τὸν Ναόν· ὅταν ὅμως εἶδα ὅτι οἱ θησαυροὶ τοῦ Ναοῦ ληστεύονται κάθε τόσον ὑπὸ τῶν ἀτίμων Ρωμαίων, ἀπεφάσισα νὰ τὸ κρύψω, διὰ νὰ τὸ προσφέρω εἰς τὸν Μέγαν Βασιλέα μας ὅταν ἐμφανισθῇ.»

— «Ἄχ, πότε θὰ ἐμφανισθῇ; Τὸ ἔθνος μας φθείρεται ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν καὶ θὰ ἔλθῃ ἡμέρα, ποῦ δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον ἔθνος, ἂν ἀργήσῃ ἀκόμη πολὺ ὁ Βασιλεύς!»

— «Ὁ Θεὸς δὲν θὰ ἀφήσῃ τὸν λαόν Του νὰ χαθῇ!» ἀπήντησεν ὁ Ἔσδρας· «ἡμεῖς δὲ πρέπει νὰ εἴμεθα ἕτοιμοι, εἰς πᾶσαν στιγμήν, διὰ τὸν ἐρχωμὸν τοῦ Βασιλέως! Καὶ ἂν ἐγὼ ἀποθάνω πρὶν ἔλθῃ, σὺ θὰ τοῦ δώσῃς αὐτὸ τὸ ξίφος ἀντὶ ἐμοῦ!»

Καὶ ταῦτα εἰπών, ἐτύλιξε πάλιν τὸ ξίφος, τὸ ἔκρυψεν εἰς τὴν γῆν καὶ ἐκύλισε πάλιν τὸν λίθον ὥστε νὰ καλύψῃ τὴν ὀπήν.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἡ ἀδημονία τῶν συγκεντρωμένων εἰς τὸ σπήλαιον πατριωτῶν ἦτο τόσον μεγάλη, ὥστε ἀπεφασίσθη νὰ σταλῇ ὁ Κύριλλος, ὡς ὁ νεώτατος καὶ ταχύτατος ὅλων, πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα, διὰ νὰ μάθῃ τὰ νέα. Ὁ Κύριλλος πράγματι ἐξεκίνησε τὸ ἀπόγευμα καὶ ἔφθασεν εἰς τὰ περίχωρα τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀργὰ τὴν νύκτα. Τὴν δ᾽ ἑπομένην ἡμέραν περὶ τὴν μεσημβρίαν ἐθεάθη ἐπιστρέφων ὑπὸ τοῦ σκοποῦ τοῦ Σπηλαίου Ὀδολλάμ.

Ἀμέσως ὅλοι οἱ φυγόδικοι συνηθροίσθησαν εἰς τὸ μέγα διαμέρισμα τοῦ σπηλαίου, διὰ νὰ ἀκούσουν τὰ νέα. Ὁ Κύριλλος ἐστάθη εἰς τὸ μέσον ὠχρὸς καὶ κατάκοπος καὶ μὲ τρέμουσαν φωνὴν εἶπε:

— Χθὲς τὴν νύκτα ἐκοιμήθην εἰς ἕνα ἐλαιῶνα ἔξω τῆς νοτίας πύλης τῆς πόλεως. Σήμερον λίαν πρωΐ, καθὼς ἐπερίμενα νὰ ἀνοίξῃ ἡ πύλη, ἔφθασεν ἔφιππος ταχυδρόμος, ὅστις ἐφώναξε νὰ τῷ ἀνοίξουν ἀμέσως, διότι κομίζει ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Πιλᾶτον. Καὶ ἕωσοῦ ἀνοίξουν, τὸν ἤκουσα νὰ λέγῃ πρὸς τὸν Ρωμαῖον στρατιώτην, ὅτι ὁ Ἡρώδης ἀπεκεφάλισεν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν εἰς τὴν φυλακήν! Καὶ τότε ἐγύρισα ἀμέσως, χωρὶς νὰ εἰσέλθω εἰς τὴν πόλιν, διὰ νὰ σᾶς φέρω αὐτὴν τὴν τρομερὰν εἴδησιν!»

Τοὺς λόγους τοῦ Κυρίλλου διεδέχθη μέγας θρῆνος. Οἱ ἄνδρες ἔκλαιον μεγαλοφώνως, ἔτυπτον τὰ στήθη καὶ ἔρριπτον χῶμα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν καὶ ἔπιπτον κατὰ γῆς πρηνηδόν. Διότι πάντες ἐθεώρουν τὸν Ἰωάννην ὡς προφήτην ἐκ Θεοῦ. Καὶ πάντες ὤμοσαν νὰ ἐκδικήσουν τὸ αἷμα αὐτοῦ.

— «Υἱέ μου,» εἶπε μετ᾽ ὀλίγον ὁ Ἔσδρας, «ἐξετέλεσας καλῶς τὴν ἐντολήν σου. Πήγαινε τώρα νὰ φάγῃς καὶ νὰ κοιμηθῇς, διότι αὔριον πολλὰ πρωΐ πρέπει νὰ ἀναχωρήσῃς πάλιν νὰ εὕρῃς τὸν Ἰησοῦν. Ἦτο τελευταίως εἰς τὴν Ἰουδαίαν,

ἀλλὰ τώρα θὰ τὸν εὕρῃς πάλιν εἰς τὴνΓαλιλαίαν. Θὰ τοῦ ἀναγγείλῃς τὸν θάνατον τοῦ Ἰωάννου καὶ θὰ τοῦ ζητήσῃς τὰς ὁδηγίας του!»

— «Βεβαίως ἄλλοι θὰ τοῦ φέρουν τὴν εἴδησιν πρὸ ἐμοῦ,» ἀπήντησεν ὁ Κύριλλος, «ἐν τούτοις, εὐχαρίστως πηγαίνω.»

— «Εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ Ἡρώδης αὐτὸν τώρα θὰ ζητήσῃ νὰ πιάσῃ καὶ θανατώσῃ,» εἶπεν ὁ Ἔσδρας, «καὶ πρέπει νὰ προφυλάσσηται.»

Καὶ τὴν ἐπαύριον ὁ Κύριλλος πολὺ πρὸ τῆς αὐγῆς ἐξεκίνησε διὰ τὴν Γαλιλαίαν

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 24ον.

Ἡ θρέψις τῶν πεντακισχιλίων.

Μετὰ πολλῶν ἡμερῶν ὁδοιπορίαν διὰ μέσου τῆς Ἰουδαίας, Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας, ἐπὶ τέλους ὁ Κύριλλος ἔφθασεν εἰς Καπερναούμ, ὅπου τὸν ὑπεδέχθη μὲ χαρὰν ἡ ἀδελφή του. Ἀφοῦ δὲ διηγήθησαν εἰς ἀλλήλους ὅλας τὰς περιπετείας των κατὰ τὸ διάστημα τοῦ χωρισμοῦ των, ὁ Κύριλλος ἠρώτησε τὴν Εὐνίκην ποῦ θὰ εὕρῃ τὸν Διδάσκαλον, καὶ ἔμαθεν ὅτι εὑρίσκετο ἐκεῖ κάπου πλησίον τῆς παραλίας τῆς λίμνης. Τότε ὁ Κύριλλος, παρ' ὅλον τὸν κάματον τὸν ὁποῖον ᾐσθάνετο, ἐσηκώθη διὰ νὰ καταβῇ εἰς τὴν παραλίαν, τὸν ἠκολούθησε δὲ καὶ ἡ Εὐνίκη. Μόλις ὅμως ἀντίκρυσαν τὴν παραλίαν, εἶδον τὸ πλοιάριον τοῦ Σίμωνος εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν ἀπομακρυνόμενον, καὶ μέσα εἰς αὐτὸ διέκρινον τὸν Ἰησοῦν καὶ τοὺς μαθητάς του. Ἠρώτησαν λοιπὸν ἕνα γέροντα διατί ἔφυγεν ὁ Διδάσκαλος.

— «Λέγουν,» ἀπεκρίθη ὁ γέρων, «ὅτι ὁ Ἡρώδης ζητεῖ τὴν ζωήν του, ἀφοῦ ἐφόνευσε τὸν Ἰωάννην. Καὶ ἐπειδὴ ἐδῶ ἡ Καπερναοὺμ ἀνήκει εἰς τὸν Ἡρώδην, λέγουν ὅτι ὁ Διδάσκαλος πηγαίνει πρὸς τὴν ἀπέναντι πλευράν, πλησίον τῆς Βηθσαϊδάν, ὅπου ἐξουσιάζει ὁ Φίλιππος.»

Ὁ Φίλιππος οὗτος ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Ἡρώδου. Ὅταν ὁ πατήρ των, Ἡρώδης ὁ Μέγας, ἀπέθανεν, διὰ τῆς διαθήκης του διεμοίρασε τὸ βασίλειόν του μεταξὺ τῶν τριῶν υἱῶν του — τὴν Ἰουδαίαν, Σαμάρειαν καὶ Ἰδουμαίαν ἀφῆκεν εἰς τὸν Ἀρχέλαον, τὴν Γαλιλαίαν καὶ Περαίαν εἰς τὸν Ἡρώδην Ἀντύπαν καὶ ἓν τμῆμα τῆς Γαλιλαίας πρὸς βορρᾶν τῆς λίμνης εἰς τὸν Φίλιππον. Καὶ ὁ μὲν Ἀρχέλαος, ἐπειδὴ περιέπεσεν ὑπὸ τὴν δυσμένειαν τῶν Ρωμαίων, εἶχε κατ' οὐσίαν καθαιρεθῇ καὶ ὁ πραγματικὸς ἐξουσιαστὴς τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας ἦτο ὁ Ρωμαῖος διοικητὴς Πόντιος Πιλάτος. Ὁ δὲ Ἡρώδης καὶ ὁ Φίλιππος ἦσαν ἐχθροὶ ἀδιάλλακτοι πρὸς ἀλλήλους. Ὥστε εἰς τὴν χώραν τοῦ Φιλίππου ὁ Ἰησοῦς θὰ ἦτο ἀσφαλὴς ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τοῦ Ἡρώδου.

— «Εὐνίκη,» εἶπε τότε ὁ Κύριλλος, «ἀφοῦ πλοῖον ἄλλο δὲν ὑπάρχει, θὰ πηγαίνω πεζῇ διὰ τοῦ γύρου τῆς παραλίας καὶ αὔριον θὰ συναντήσω τὸν Διδάσκαλον.»

— «Θὰ ἔλθω καὶ ἐγὼ μαζύ σου», ἀπεκρίθη ἡ ἀδελφή του, «διότι καὶ ἀπὸ σὲ δὲν θέλω πλέον νὰ χωρισθῶ καὶ τὸν Διδάσκαλον θέλω πάλιν νὰ ἴδω καὶ νὰ ἀκούσω.»

Καὶ ἐξεκίνησαν κατὰ μῆκος τῆς παραλίας. Καθ' ὁδὸν ὁ Κύριλλος ἀνέφερεν εἰς τὴν Εὐνίκην ὅτι καὶ ὁ πατήρ των ἐξέφρασε τὸν φόβον ὅτι ὁ Ἡρώδης θὰ ἀποπειραθῇ νὰ φονεύσῃ τὸν Διδάσκαλον, ἐπειδὴ τὸν ἐφοβεῖτο. Τότε καὶ ἡ Εὐνίκη διη-

γήθη τὸ περιστατικὸν τοῦ ἀρράφου χιτῶνος, τὸν ὁποῖον ἡ σύζυγος τοῦ οἰκονόμου τοῦ Ἡρώδου εἶχεν ἀποστείλει διὰ τὸν Διδάσκαλον, καὶ προσέθεσεν ὅτι πρὸ ὀλίγων μόλις ἡμερῶν ὁ αὐτὸς ὑπηρέτης, ὅστις ἔφερε τὸν χιτῶνα, ἐπανῆλθε καὶ ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν ράπτριαν Ἀδηγαίαν ἐκ μέρους τῆς κυρίας του νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν Διδάσκαλον νὰ προσέχῃ ἀπὸ τὸν Ἡρώδην. Καὶ ἡ Ἀδηγαία ἔσπευσε νὰ καλέσῃ δύο ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, εἰς τοὺς ὁποίους ἔδωκε τὴν εἰδοποίησιν ταύτην καὶ παρέδωκε καὶ τὸν χιτῶνα διὰ τὸν Διδάσκαλον.

Ἐν τῷ μεταξύ, εἰς τὸν δρόμον τὸν ὁποῖον ὥδευον, εὑρῆκαν πλήθη ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐπήγαινον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸ αὐτὸ τέρμα — ἤθελον δηλ. διὰ ξηρᾶς νὰ καταφθάσουν τὸν ἀγαπητὸν Διδάσκαλον. Καὶ παρακολουθοῦντες μὲ τὰ βλέμματά των τὸ πλοιάριον, ἔβλεπον ὅτι, ἐπειδὴ ὁ ἄνεμος ἦτο ἐνάντιος καὶ τὸ πλοιάριον ἠναγκάζετο νὰ λοξοδρομῇ, αὐτοὶ πεζοὶ θὰ ἔφθανον πρὸ αὐτοῦ εἰς τὸ τέρμα.

Καὶ οὕτω συνέβη, ὥστε ὅταν τὸ πλοιάριον ἐπὶ τέλους ἐπλησίασε πρὸς τὴν παραλίαν πρὸς ἀνατολὰς τῆς Βηθσαϊδάν, εὗρεν ἐκεῖ συνηγμένον μέγα πλῆθος ἐκ χιλιάδων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἀνέμενον ἐναγωνίως τὸν Διδάσκαλον. Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀποβιβασθεὶς καὶ ἰδὼν τόσον πλῆθος, εὐσπλαγχνίσθη αὐτούς, διότι ἦσαν ὡς πρόβατα ἄνευ ποιμένος, καὶ ἤρχισε νὰ διδάσκῃ αὐτούς. Καὶ ἔφερον πρὸς αὐτὸν καὶ ἐκεῖ ἐν τῇ ἐρημίᾳ ἀκόμη τοὺς ἀσθενεῖς, τοὺς χωλούς, τοὺς τυφλούς, τοὺς κωφοὺς καὶ ἐθεράπευεν αὐτούς.

Καὶ μεταξὺ ἄλλων ἀλησμονήτων λόγων ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Διδασκάλου, ὁ Κύριλλος ἤκουσε καὶ τὰ ἑξῆς, ἅτινα ἰδιαιτέρως τὸν ἐνδιέφερον καὶ τὸν διεφώτισαν:

—«Νομίζετε ὅτι ἐκεῖνοι οἱ Γαλιλαῖοι, τῶν ὁποίων τὸ αἷμα ὁ Πιλάτος ἔμιξε μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν, ἔπαθον τοιαῦτα διότι ἦσαν ἁμαρτωλοὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς Γαλιλαίους; Ἢ οἱ δεκαοκτὼ ἐκεῖνοι, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ πύργος τοῦ Σιλωὰμ ἔπεσε καὶ ἐφόνευσεν αὐτούς, νομίζετε ὅτι ἦσαν ἁμαρτωλοὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν Ἱερουσαλήμ; Οὐχί, σᾶς λέγω· ἀλλ' ἐὰν δὲν μετανοήσητε, καὶ σεῖς ὅλοι ὁμοίως θὰ ἀπολεσθῆτε!»

—«Νὰ λοιπόν!» εἶπεν ὁ Κύριλλος καθ' ἑαυτόν· «ἡ κατάραις τοῦ ραββίνου Ἰσαὰκ δὲν εἶχαν καμμίαν σχέσιν μὲ τὸν θάνατον ἐκείνων τῶν δυστυχῶν!»

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἡ Εὐνίκη ἐκύτταξε τὸν ἥλιον καὶ εἶπεν εἰς τὸν ἀδελφόν της:

—«Κύτταξε, ἐπέρασεν ἡ ὥρα καὶ ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἀρχίσῃ νὰ βραδυάζῃ. Εὐτυχῶς ποῦ ἔφερα ὀλίγα τρόφιμα εἰς τὸ καλάθι μου, ἄλλως ποῦ θὰ εὑρίσκαμεν νὰ φάγωμεν εἰς αὐτὴν τὴν ἐρημίαν;»

Πράγματι ὁ ἥλιος ἐπλησίαζεν ἤδη πρὸς τὴν δύσιν. Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ Ἰησοῦς διέκοψε τὴν ὁμιλίαν διὰ νὰ ἀκούσῃ κάτι, τὸ ὁποῖον τῷ εἶπεν εἷς τῶν μαθητῶν:

—«Ὁ τόπος αὐτὸς εἶναι ἔρημος καὶ ἡ ἑσπέρα πλησιάζει. Ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, διὰ νὰ ὑπάγουν εἰς τὰ χωρία νὰ προμηθευθοῦν τρόφιμα.»

Καὶ ὁ Κύριος ἀπήντησε:

—«Πόθεν θὰ ἀγοράσωμεν ἄρτους διὰ νὰ φάγωσιν οὗτοι;»

— «Νὰ ἀγοράσωμεν ἄρτους;» εἶπεν ἔκπληκτος ὁ μαθητής· «οὔτε διακοσίων δηναρίων ἄρτος δὲν ἔφθανε διὰ τόσους ἀνθρώπους, ἔστω καὶ νὰ λάβῃ ὀλίγον ὁ καθείς.»

Ἡ Εὐνίκη ἤκουσε τὴν στιχομυθίαν ταύτην καὶ ἐνόμισεν ὅτι πρόκειται διὰ τροφὴν διὰ τὸν Διδάσκαλον. Διὰ τοῦτο λέγει εἰς τὸν Κύριλλον χαμηλοφώνως:

— «Εἰπὲ εἰς τὸν Ἀνδρέαν ὅτι, ἂν χρειάζεται τροφὴ διὰ τὸν Διδάσκαλον, ἔχεις ἐδῶ πέντε ἄρτους καὶ δύο ὀψάρια, εἰς τὸ καλάθι. Γρήγορα!»

Καὶ ὁ Κύριλλος ἔσπευσε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν παραγγελίαν τῆς ἀδελφῆς του, ἂν καὶ ἐντρέπετο νὰ προσφέρῃ τοιαύτην εὐτελῆ καὶ ἀνεπαρκῆ τροφὴν εἰς τὸν Διδάσκαλον. Ἀλλ' ὁ Ἀνδρέας, ὅστις εἶχε καλῶς ἐννοήσει τὴν ἐρώτησιν τοῦ Ἰησοῦ, τότε λέγει πρὸς Αὐτόν:

— «Εἶναι ἐδῶ ἕνα παιδίον, ποὺ ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ τί εἶναι αὐτὰ μεταξὺ τόσον πολλῶν;»

Καὶ ὁ Ἰησοῦς διέταξε:

— «Βάλετε τὸν κόσμον νὰ καθήσῃ χάμω!»

Ἀμέσως ὁ ὄχλος ἤρχισε νὰ καθίζῃ ἐπὶ τῆς χλόης κατὰ ὁμάδας ἐκ πεντήκοντα καὶ ἐξ ἑκατόν. Ἐμπρὸς εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ ἦσαν τὰ καλάθια τῶν μαθητῶν, κενὰ δυστυχῶς, εἰς τὰ ὁποῖα ἐκόμιζον τὰς τροφὰς καὶ τὰ ἄλλα ἐφόδιά των. Τότε ὁ Ἰησοῦς λαβὼν τὸ καλάθιον τῆς Εὐνίκης, τὸ ἤνοιξε καὶ ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμούς του πρὸς τὸν οὐρανόν, ἐψιθύρισεν ὀλίγας λέξεις προσευχῆς. Μεθ' ὃ ἔλαβε τοὺς ἄρτους καὶ τὰ ὀψάρια καὶ ἤρχισε νὰ κόπτῃ τεμάχια καὶ νὰ τὰ ρίπτῃ εἰς τὰ καλάθια τῶν μαθητῶν, ὥστε ταῦτα ἐγέμισαν. Τότε οἱ μαθηταί, λαβόντες τὰ καλάθια, ἤρχισαν νὰ διανέμουν τὸν ἄρτον καὶ τὰ ὀψάρια εἰς τὸ πλῆθος καὶ ἐχορτάσθησαν. Ὅταν δ' ἐτελείωσαν, πάλιν ὁ Διδάσκαλος διέταξε:

— «Συλλέξατε τὰ περισσεύματα, διὰ νὰ μὴ χαθῇ τίποτε!»

Καὶ ἰδού, τὰ δώδεκα καλάθια τῶν μαθητῶν εὑρέθησαν πάλιν γεμάτα ἀπὸ τὰ περισσεύματα.

Ὁ Κύριλλος καὶ ἡ Εὐνίκη ἔμειναν ἐνεοὶ ἐκ τοῦ θεάματος, ἀλλὰ εἶχον ἴδει πιστεύσει ὅτι ὁ Διδάσκαλος εἶχε Θεῖαν δύναμιν καὶ τὸ θαῦμα τοῦτο μόνον ἐνίσχυσε τὴν πίστην των.

Εὐθὺς μετὰ τοῦτο ὁ Ἰησοῦς ἀπέλυσε τοὺς ὄχλους καὶ ἀπεσύρθη μόνος εἰς τὸ πλησίον ὄρος, τοὺς δὲ μαθητὰς ἀπέστειλε διὰ τοῦ πλοίου εἰς Βηθσαϊδάν. Ἐκεῖσε ἔστρεψαν τὰ βήματά των καὶ ὁ Κύριλλος καὶ ἡ Εὐνίκη, κατάκοποι ἐκ τῆς μακρᾶς ὁδοιπορίας.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΟΙΚΙΛΑ

—*Θῦμα τῆς ἐπιστήμης.* Ὁ Γάλλος ἰατρὸς Μαξὶμ Μενάρ, ὅστις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1908 διηύθυνε τὴν ραδιολογικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Παρισινοῦ νοσοκομείου Κοσὲν, ἀπέθανε, θῦμα τοῦ ραδίου. Σπανίως ἐπιστήμων ἀφωσιώθη τόσον εἰς τὸ ἔργον του, ὅσον αὐτός. Ἤδη ἀπὸ τοῦ 1914 εἶχε δοκιμάσει τὰ πρῶτα ἐπιβλαβῆ ἀποτελέσματα τοῦ ραδίου, τοὺς πόνους καὶ τὰ μαρτύρια τὰ ὁποῖα ἔκαμαν τὴν ζωήν του κατὰ τὴν τελευταίαν δωδεκαετίαν σωστὸν μαρτύριον. Κατὰ τὸ 1914 τοῦ ἔκοψαν τὸν ἕνα δάκτυλον. Τὸ ἑπόμενον ἔτος ἔχασε τέσσαρα ἄλλα δάκτυλα, δύο εἰς ἑκάστην χεῖρα. Κατόπιν προσεβλήθη ἀπὸ τὸ ράδιον εἰς τὰ χείλη, ἔπειτα εἰς τὸν ὀφθαλμόν, κατόπιν εἰς τὸ πρόσωπον. Τέλος πέρυσι, κατὰ τὸν Ἰούνιον, ἡ παράλυσις ἐπεξετείνετο ἐφ' ὅλης τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς. Ἂν καὶ ἦτο κλινήρης ἀπὸ ἑνὸς ἔτους, ἐξηκολούθει νὰ δέχεται ἀσθενεῖς. Κατανικῶν μὲ στωϊκὸν θάρρος τοὺς ἀνεκφράστους πόνους του, ἐξηκολούθει τὰς ἐπὶ τοῦ ραδίου ἐρεύνας του. Καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἀκόμη τοῦ θανάτου του ἠσχολήθη μὲ τὸ ράδιον, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξεν ἡ ἀγάπη καὶ ὁ ὄλεθρος τῆς ζωῆς του. Κατὰ τὴν ἐποχήν μας, ἐποχὴν συμφεροντολογικοῦ ὑπολογισμοῦ, τοιοῦτοι ἡρωϊσμοὶ εἶνε ἀξιοθαύμαστοι ὅσον καὶ σπάνιοι.

—Κατὰ τὸ ἐν Μονάχῳ ἐκδιδόμενον στατιστικὸν *ἡμερολόγιον τοῦ* ***Ἐλευθέρου Τεκτονισμοῦ*** ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῷ κόσμῳ Ἐλευθεροτεκτόνων ἀνέρχεται εἰς 3,451,112 κατανέμονται δ' οὗτοι εἰς 26,768 στοάς. Κατα τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἐλευθερτεκτόνων ηὐξήθη κατὰ 1,300,000. Ἡ αὔξησις αὕτη προέρχεται κυρίως ἐκ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς, ἔνθα ὑπάρχουσι 2,752,000 ὀπαδῶν τοῦ ἐλευθέρου Τεκτονισμοῦ (τὰ 80 ο)ο τοῦ ὅλου), ἤτοι 1,200,000 περισσότεροι τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1914. Κατὰ χώρας ἡ στατιστικὴ τοῦ Ἐλευθ. Τεκτονισμοῦ ἔχει ὧδε: Ἀγγλία 312,000, Γαλλία καὶ ἀποικίαι 50,000, Ἰταλία 25,000, Ὁλλανδία 8,167, Δανία 6,000, Ἑλβετία 4,500, Ἱσπανία 5,700, Βέλγιον 4,100, Πορτογαλλία 3,000, Τουρκία 2,600, Ἑλλάς, Βουλγαρία καὶ Αὐστρία ἀνὰ 1,000.

—***Ἡ Εὐκαιρία.***—Παρὰ τὰς πύλας ἀρχαίας Ἑλληνικῆς πόλεως εἶχον στήσει ἓν ἄγαλμα παριστάνον τὴν Εὐκαιρίαν, ἔφερε δὲ τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν, ἥτις εἶναι διάλογος μεταξὺ τοῦ ἀγάλματος καὶ τοῦ ὁδοιπόρου:

—Πῶς ὀνομάζεσαι, ὦ ἄγαλμα;

—Λέγομαι Εὐκαιρία.

—Ποῖος σε κατεσκεύασεν;

—Ὁ Λύσιππος.

—Διατί ἵστασαι ἐπὶ τῶν ἄκρων τῶν δακτύλων σου;

—Διὰ νὰ δείξω ὅτι δὲν μένω, εἰ μὴ ὀλίγας στιγμάς.

—Διατί ἔχεις πτερὰ εἰς τοὺς πόδας σου;

—Διὰ νὰ δείξω ὅτι παρέρχομαι ταχέως.

—Διατί ἔχεις τὴν κόμην τόσον μακρὰν ἐπὶ τοῦ μετώπου σου;

—Διὰ νὰ μὲ συλλαμβάνουν οἱ ἄνθρωποι, ὅταν διαβαίνω ἐμπρός τῶν.

—Διατί εἶσαι φαλακρὰ ὄπισθεν;

—Διὰ νὰ μάθουν οἱ ἄνθρωποι, ὅτι ἀφοῦ ἅπαξ παρέλθω δὲν συλλαμβάνομαι πλέον.